

Обиљежено 45 година листа „Електропривреда“

страна 14

УРУЧЕНЕ СТИПЕНДИЈЕ
ФОНДАЦИЈЕ „ДОБРИЛО ГАЧЕВИЋ“

**Квалитет и
знање се вреднују
и награђују**

страна 28

МИНИСТАР ЕНЕРГЕТИКЕ И
РУДАРСТВА И ИЗВРШНИ
ДИРЕКТОР ЕПЦГ У ТЕ ПЉЕВЉА

**Највећи
пројекат у држави**

страна 4

ПОЧЕЛО ПОРИБЉАВАЊЕ
АКУМУЛАЦИЈА ХЕ „ПЕРУЋИЦА“

**Шанса за развој
риболова и
спортског туризма**

страна 36

МИНИСТАР ЕНЕРГЕТИКЕ И РУДАРСТВА ДР САША МУЛОВИЋ И ИЗВРШНИ ДИРЕКТОР ЕПЦГ ИВАН БУЛАТОВИЋ ОБИШЛИ ТЕ ПЉЕВЉА

Највећи пројекат у држави

4

ПРОЈЕКАТ СОЛАРИ 5000+

Продужен рок за пријаве

5

ЕНЕРГЕТСКИ БИЛАНС ЗА 2024.

У лето са што пунијим акумулацијама

6

ПРИ КРАЈУ РЕКОНСТРУКЦИЈА МХЕ ПОДГОР И РИЈЕКА ЦРНОЈЕВИЋА, ВРИЈЕДНА ОКО 1,6 МИЛИОНА ЕУРА

Поново на мрежи средином године

8

ОДРЖАНА КОНФЕРЕНЦИЈА "ДРУГИ ДИЈАЛОГ ЗА ПРАВЕДНУ ТРАНЗИЦИЈУ У ЦРНОЈ ГОРИ"

Изградња двије велике хидроелектране-енергетски излаз Црне Горе

11

ПРОЈЕКАТ "ТОПЛИФИКАЦИЈА ПЉЕВАЉА, ЗА ЧИСТА И ТОПЛА ПЉЕВЉА-ИЗГРАДЊА ПРИМАРНОГ ТОПЛОВОДА ОД ТЕ ДО ГРАДА"

Припремни радови на топоводу у априлу

12

ОБИЉЕЖЕНО 45 ГОДИНА ЛИСТА „ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА“

Један од кључних канала комуникације наше компаније

14

ПРВА БЕОГРАДСКА МЕЂУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЈА О ВОДНИКУ

Водоник-енергент будућности

19

ТОМАШ ЗАДРОГА, ПОТПРЕДСЈЕДНИК УПРАВНОГ ОДБОРА RESPECT ENERGY HOLDING-A

Партнерство са ЕПЦГ за одрживу будућност зелене енергије

20

ПАНЕЛ: „ОДРЖИВА ЕНЕРГИЈА И ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ-КАКО ОБНОВЉИВА ЕНЕРГИЈА ДОПРИНОСИ?“

Зелена транзиција доноси економски напредак

22

Древна Смирна шармом осваја (III дио)

37

Енергетска повезаност Западног Балкана

16

СЕКТОР ЗА ПРИГОВОРЕ УВЕО НОВИ СИСТЕМ

Ticketing – најбржи пут за добијање одговора

23

Имплементиран нови телекомуникациони систем, вриједан милион и по еура

24

Ускоро квиз знања у форми мобилне игре – ДОБРА ЕНЕРГИЈА

25

ЕПЦГ НА КОНФЕРЕНЦИЈУ О БЕЗБЈЕДНОСТИ И ЗДРАВЉУ НА РАДУ СА ЗДРАВСТВЕНО-МЕДИЦИНСКОГ И ТЕХНИЧКОГ-БЕЗБЈЕДНОСНОГ АСПЕКТА, ОД 18. ДО 22. МАРТА, НА КОПАОНИКУ

Заједно ка сигурном радном окружењу

26

УРУЧЕНЕ СТИПЕНДИЈЕ ФОНДАЦИЈЕ „ДОБРИЛО ГАЧЕВИЋ“ НАЈБОЉИМ СТУДЕНТИМА ЕЛЕКТРОТЕХНИЧКИХ ФАКУЛТЕТА

Квалитет и знање се вреднују и награђују

28

Интернет

32

ПОЧЕЛО ПОРИБЉАВАЊЕ АКУМУЛАЦИЈА ХЕ "ПЕРУЋИЦА"

Шанса за развој риболова и спортског туризма

36

Наградна игра

39

Обојана страна

41

Препоруке

42

ИМПРЕСУМ

Предсједник Одбора директора
МИЛУТИН ЂУКАНОВИЋ

Извршни директор
ИВАН БУЛАТОВИЋ

Шефица службе за односе са јавношћу и маркетинг
МИЛИЦА АБРАМОВИЋ
milica.abramovic@epcg.com

Главни и одговорни уредник
МИОДРАГ ВУКОВИЋ
miodrag.vukovic@epcg.com

Руководилац Сектора за корпоративне комуникације
ТОМАШ ДАМЈАНОВИЋ
tomas.damjanovic@epcg.com

Новинари
ТАТЈАНА КНЕЖЕВИЋ ПЕРИШИЋ
tatjana.perisic@epcg.com

МАРИЈА ВУКОТИЋ
marija.vukotic@epcg.com

ДРАГАНА Б. МИЈУШКОВИЋ
dragana.mijuskovic@epcg.com

Уредник фотографије
ЗОРАН ЂУРИЋ
zoran.djuric@epcg.com

Дизајн и припрема за штампу
БЛАЖО ВЕЉОВИЋ
veljovic.pg@gmail.com

ДРУШТВО
Снови су моја друга реалност

30

ПРЕДСТАВЉАМО

Вријеме је за нову животну страницу

34

МИНИСТАР ЕНЕРГЕТИКЕ И РУДАРСТВА ДР САША МУЈОВИЋ И ИЗВРШНИ ДИРЕКТОР ЕПЦГ ИВАН БУЛАТОВИЋ ОБИШЛИ ТЕ ПЉЕВЉА

Обилазак Термоелектране у Пљевљима

Татјана Кнежевић Перишић

Министар енергетике и рударства Саша Мујовић и извршни директор ЕПЦГ Иван Булатовић, обишли су ТЕ Пљевља, гдје се изводе радови на пројекту еколошке реконструкције. Технички директор Зоран Шљукић, директор ФЦ Производња Бојан Ђордан, извршни руководилац ТЕ Мирко Мазалица и Веселин Секулић, помоћник директора ФЦ Производња за термоенергију, упознали су их са радовима који се изводе на изградњи два погона-за одсумпоравање и денитрификацију, новим торњем са осам вентилатора, који су већ уграђени, са првим извором за будућу топлификацију града, који ће кренути из ТЕ те са будућим пројектом облагања димњака.

Еколошку реконструкцију ТЕ Пљевља чини осам паралелних пројеката, од којих је, можда, најважнији онај о изградњи примарног извора топлоте за топлификацију Пљеваља. Овим би се, прије свега, затвориле велике градске котларнице, са њима и око 4.000 индивидуалних ложишта, а град ослободио штетних гасова који угрожавају здравље житеља. Мујовића и Булатовића су саговорници такође упознали и са могућностима отварања фабрике цемента и гипса, који се, као нус продукт, могу другачије него до сада, искористити.

Министар Мујовић је казао да је

Највећи пројекат у држави

Понос је бити на челу компаније, која изводи највећи пројекат у држави, каже извршни директор Иван Булатовић, додајући да је ЕПЦГ уложила 80 милиона еура за еколошку реконструкцију. Ово је заиста капитални инфраструктурни пројекат, који ће дати ту нову димензију раду ТЕ и који ће омогућити да још дуго ради, по еколошки прихватљивим стандардима, сматра министар Мујовић

изузетно задовољан виђеним те да је тек сада, на терену, видио колика је ово инвестиција у питању.

Не можете знати, без обзира на дневни контакт са менаџментом ЕПЦГ и ТЕ, колика је ово инвестиција, док не дођете овдје. Ово је заиста капитални инфраструктурни пројекат, који ће дати ту нову димензију раду ТЕ и који ће омогућити да још дуго ради, по еколошки прихватљивим стандардима.

Топлификација Пљеваља је дуго чекани пројекат који грађани Пљеваља заслужују и вјерујте ми, са пуно оптимизма се враћам у Подгорицу, казао је министар Мујовић.

Извршни директор Иван Булатовић рекао је да је поносан што је на челу

компаније која изводи највећи пројекат у држави.

Електропривреда је у еколошку реконструкцију ТЕ уложила више од 80 милиона еура и ово јесте највећи пројекат у држави. Завршетком свих радова, обезбједиће се знатна количина енергије и производња по еколошким стандардима.

Редовни ремонт у ТЕ биће организован у априлу и мају, док нас 2025. године чека дужи прекид рада ТЕ. То је година великог изазова цијелог енергетског система Црне Горе, с обзиром на то да ћемо морати надомјестити велику количину енергије која је потребна грађанима и привреди, а коју добијамо од ТЕ Пљевља, казао је Булатовић.

ПРОЈЕКАТ СОЛАРИ 5000+

Продужен рок за пријаве

Солари 5000+ представља револуционарни пројекат чија је основна сврха уградња фотонапонских система укупне снаге од 70MW. Овај иновативни приступ енергији обећава да ће трансформисати начин на који домови, пословни простори и стамбене заједнице користе и производе електричну енергију

Због изузетног интересовања које је пројекат Солари 5000+ изазвао, рок за пријаву продужен је до 31. марта 2024. године. Овај пројекат, који се истиче својом иновативношћу и потенцијалом, намијењен је како домаћинствима, тако и правним лицима, као и стамбеним заједницама. Посебно је дизајниран за власнике стамбених јединица у мањим стамбеним зградама, чији број спратова не прелази четири.

-Овим продужењем рока за пријаву пружамо додатну прилику свим заинтересованима да се прикључе овој инспиративној иницијативи, истиче Жељко Пекић, менаџер пројекта и подсећа

Црна Гора је једна од земаља са највећим бројем сунчаних дана у Европи, па самим тим и погодна за развој соларних система за производњу електричне енергије и из компаније сматрају да то треба искористити.

До 7. марта 2024. укупан број пријављених потрошача је 565. Њихова укупна одобрена снага из Billing система: 8,364.01 Укупна годишња потрошња: 3,388,309.

Из категорије Домаћинства 523. Њихова укупна одобрена снага из Billing система: 7,605.53 Укупна годишња

потрошња: 3,138,852, док из категорије Правна лица пријављено је 42.

Њихова укупна одобрена снага из Billing Система: 758.48 Укупна годишња потрошња: 249,457. Укупан број пријављених ЗГРАДА: 40. Број сагласних стамбених јединица: 160. Укупан број стамбених јединица у њима: 209, рекао је Пекић.

На питање колико је потрошача испунило техничке услове (ТУ) и остварило право на субвенције, Пекић истиче да је за пројекат Солари 3000+/500+ ТУ задовољају 3,385 потрошача укупне снаге 29,922MW, тј. 34,391MWp. Када се ради о пројекту 5000+, техничке услове задовољавају 3,907 потрошача укупне снаге 40,852MW, тј. 46,815MWp, укупно: 7,292 потрошача укупне снаге 70,774MW, тј. 81,206MWp.

На субвенцију од 20% имају право да остварити потрошачи након завршене монтаже и након издате фактуре, за пројекат Солари 3000+/500+ оствариће право 3,362 потрошача укупне снаге 29,764MW, тј. 34,214MWp, док је то за пројекат Солари 5000+ 389 потрошача укупне снаге 4,444MW, тј. 5,008MWp, укупно 3,751 потрошача укупне снаге 34,208MW, тј. 39,222MWp

Пекић такође истиче да је ЕПЦГ у фази обраде Уговора о Еко фонду.

-За сада имамо издато 202 издате субвенције Еко Фонда за пројекат Солари 3000+/500+.

Виједност пројекта 5000+ износи 70 милиона еура, а максималан број пријава за наведена расположива средства зависи од снаге пријављених корисника и појединачних система, истиче Пекић и додаје:

Напомињемо, да је Пројекат СОЛАРИ 5000+ (70 MW), намијењен како домаћинствима и правним лицима, тако и стамбеним заједницама – власницима стамбених јединица мањих стамбених зграда (до четири спрата). Илустрације ради инсталисана снага система може бити од 3-10 kW за домаћинства, док за правна лица инсталисана снага може бити од 10-999 kW.

Електропривреда Црне Горе ће омогућити да сви пријављени у оквиру планираних 70MW буду и реализовани.

СОЛАРНА ЕЛЕКТРАНА

Жељезара је повезана са преносним системом у трафостаници 110/35 kV Никшић, која се налази непосредно поред фабрике. Повезивање је остварено преко два трансформатора преносног односа 110/35 kV, сваки инсталиране снаге 63 MVA, на које је прикључено постројење 35 kV у власништву Жељезаре које се налази у кругу фабрике.

Према студији изводљивости за соларни потенцијал Жељезаре, предвиђена је изградња соларних електрана укупне инсталиране снаге не мање од 70 MWp. Већ су 2023. године изграђене на кровним површинама производних хала двије соларних електрана у кругу Жељезаре укупне снаге 1,855 MWp и једна соларна електрана на земљи инсталиране снаге 0,9 MWp. План је да се до краја 2024. године заврши изградња соларних електрана снаге 25 MWp у кругу фабрике и да исте буду прикључене на мрежу.

Row Labels	Count of ID	Sum of Sistem - kW	Sum of Snaga, kWp
3000+/500+	3,385	29,922	34,391
5000+	3,907	40,852	46,815
Grand Total	7,292	70,774	81,206

Row Labels	Count of ID	Sum of Sistem - kW	Sum of Snaga, kWp
3000+/500+	3,362	29,764	34,214
5000+	389	4,444	5,008
Grand Total	3,751	34,208	39,222

ЕНЕРГЕТСКИ БИЛАНС ЗА 2024.

У лѐто са што пунијим акумулацијама

Када у свом портфолију имате 55% хидропроизводње, као што то ЕПЦГ има, онда умногоме зависите од хидролошких прилика, на које не можемо да утичемо, па самим тим може да се постави питање: да ли су нам и планови реални, каже Дарко Кривокапић, извршни руководилац Дирекције за управљање енергијом. Иако су падавине, посљедња три мјесеца, биле на око 65% од просјечних, постојао је "вишак" у акумулацијама, па је план из биланса остварен, прецизира директор ФЦ Производња Бојан Ђордан

Татјана Кнежевић Перишић

Енергетским билансом за 2024. годину, планирана је производња од 2.995 GWh електричне енергије, од чега је 56% удио хидроенергетских објеката. Производња ХЕ Перућица пројектована је на 920 GWh, а ХЕ Пива на 750 GWh. Очекује се да ТЕ Пљевља оствари производњу од 1.317 GWh, док би мале електране требало да допринесу са око 8 GWh електричне енергије.

Према Кривокапићевим ријечима, Електропривреда такође рачуна на 458 GWh електричне енергије из обновљивих извора, које је у обавези да откупи од Црногорског оператора тржишта електричне енергије – СОТТЕ. С друге стране, енергетским

билансом је предвиђена потрошња од укупно 2581 GWh електричне енергије.

Што се тиче структуре купаца код ФЦ Снабдијевање, домаћинства чине 55%.

Упоредијем расположиве електричне енергије у појединим периодима, са потребним количинама које ЕПЦГ има обавезу да испоручи купцима, исказује се биланс, односно вишак или мањак електричне енергије по мјесецима.

Ми, на нивоу године, имамо вишак од 986 GWh и мањак од 114 GWh, јер се план максималних потребних снага за потребе купаца ЕПЦГ, креће се од 373 MW у мају, до 553 MW у августу, каже Кривокапић.

Иако су падавине, посљедња три

мјесеца, биле на око 65% од просјечних, постојао је "вишак" у акумулацијама, па је план из биланса остварен.

Директор ФЦ Производња Бојан Ђордан је саопштио да је постигнуто да производња наших електрана буде на нивоу од 97% у односу на биланс, јер је произведено 329 GWh, од предвиђених 340 GWh.

Производња у ТЕ Пљевља била је највећа, тј. 110% у односу на план, у ХЕ Пива на нивоу од 108% у односу на план, тако да се, упркос лошијој хидрологији, производња „извукла“ акумулацијама, које су, почетком године, биле 40% веће од планиране, објаснио је Ђордан. Додао је да су акумулације у језерима Слано и Крупац, веће 47%, у односу на план за

Дирекција за управљање енергијом купила је, због ниских цијена, дио количина које нам недостају током трећег квартала

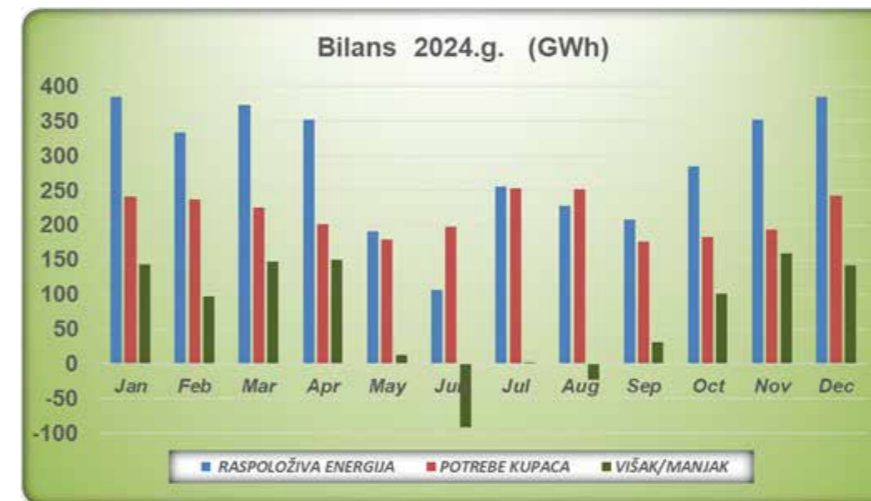
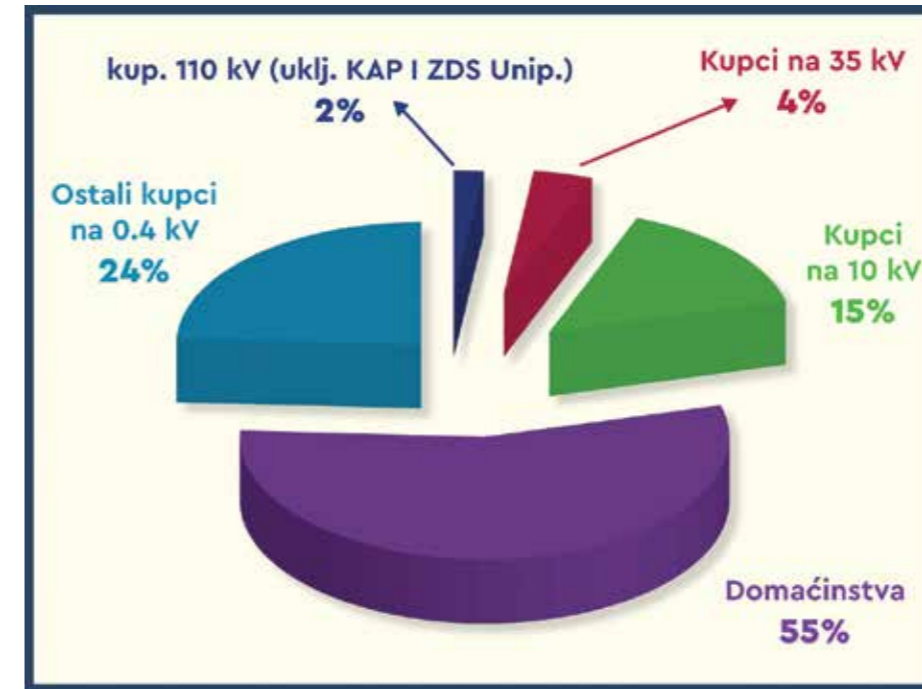
фебруар, док је акумулација у Пивском језеру 60% већа, од билансно предвиђене количине за фебруар ове године.

Стратешки циљ је да акумулације на почетку лѐта, буду на максимално могућој коти, па ће све бити подређено томе, јер као што је познато, максимална потрошња нас и очекује током лѐтње сезоне, каже Дарко Кривокапић.

Као својеврсни "бенефит" додаје чињеницу да су цијене електричне енергије у паду, па је Дирекција за управљање енергијом купила дио количина које нам недостају током трећег квартала. Једно је сигурно – наши потрошачи не морају да брину, снабдијевње електричном енергијом биће уредно и стабилно као и до сада, поручује Кривокапић.

Иначе, укупно инсталирана активна снага у електранама ЕПЦГ износи 874 MW (без малих електрана), од чега у хидроелектранама 649 MW, а у Термоелектрани 225 MW. Распон расположиве активне снаге на прагу електрана, зависно од редовних годишњих ремонтата или потребних застоја због модернизације опреме, у 2024. години, креће се од 314 MW (прва половина октобра) до 845 MW (прва половина децембра).

Колико хидрологија утиче на остварење Енергетског биланса, говоре подаци за протеклу годину када је, због обилних падавина, које су биле чак 105% више од просјека, производња електричне енергије, премашила планове из Енергетског биланса за 2023. годину, а позитивни ефекти из трговине електричном енергијом-разлици између продаје и куповине-достигла рекорде! Наиме, током 2023. године, у производним погонима ЕПЦГ произведено је 3.481,5 GWh електричне енергије, од чега је ТЕ Пљевља предала на мрежу 1.505,4 GWh (9% више од плана), док су наше хидроелектране произвеле 1.976,1 GWh електричне енергије. Тако је ХЕ Перућица произвела 13 % више од плана, а ХЕ Пива чак 24 %!

ПРИ КРАЈУ РЕКОНСТРУКЦИЈА МХЕ ПОДГОР И
РИЈЕКА ЦРНОЈЕВИЋА, ВРИЈЕДНА ОКО 1,6 МИЛИОНА ЕУРА

Поново на мрежи средином године

МХЕ "Ријека Црнојевића"

**Електране ће бити оспособљене да раде без посаде,
са системом за даљинско управљање и надзор из ХЕ Перућица**

Татјана Кнежевић Перишић

У Црмничкој нахији, једној од најљепших у старој Црној Гори, поред извора Веље ријеке, смјештена је мала хидроелектрана Подгор, чија се реконструкција приводи крају. На водозахвату, непосредно након киша, из околних планина, дивља, брза, пјенушава, пролази Веља Ријека, чији мали дио улази у канал дуг 1100 метара, реновиран, бетонан, заштићен, а којим ће вода бити усмјерена према новој турбини мале хидроелектране Подгор.

Наша обавеза је била да ову електрану, као и ону у Ријеци Црнојевића, не препустимо пропадању, већ да их реконструиремо и користимо, наро-

чито данас када је интересантан сваки произведени киловат електричне енергије, а посебно онај из обновљивих извора, каже нам Радован Ђукановић, руководилац подружнице

ХЕ Перућица, у чијем саставу раде и мале електране.

Процедура њихове адаптације и реконструкције, почела је 2017. године, затим се, крајем 2018. године,

МХЕ Ријека Црнојевића

Само три године након изградње прве хидро електране система "Tesla-Westinghouse" на Нијагари, покренута је прича о изградњи МХЕ Ријека Црнојевића; изграђена је на локацији чувеног Обода, на 200 метара од извора ријеке, а недалеко од манастирског млина и старе пушкарнице. Пуштена је у рад 1947. године. Снага генератора је била 50 kVA; ноћу би се брана затварала, а ујутро пуштала за рад, док је, испод ње, била "јажа" за манастирски млин, који је стално радио. Због изградње фабрике рибе, изграђена је друга електрана, 300 метара низводно, на темељима старе Његошеве барутане; електрана је реконструисана 1979. када је војна индустрија "Уљаник" из Пуле, поклонила нову турбину и генератор. Потпуно је стала са радом 2015. до садашње реконструкције.

Радован Ђукановић

приступило изради Идејног пројекта, који је завршен у априлу 2020. године. Потом је расписан јавни позив за израду и ревизију Главног пројекта и набавку и монтажу опреме, за шта је, почетком 2023. године, склопљен Уговор са фирмом Вигорис из Подго-

рице, каже Ђукановић. Додаје да сви радови адаптације и реконструкције иду утврђеном динамиком, тако да се њихов завршетак и пуштање електрана у погон очекује до половине године, што ће бити прије уговореног рока.

Електрана Подгор

Хидроелектрана Подгор, почела је са радом давне 1939. године. Служила је за напајање црног постројења цетињског водовода. Са двије пумпе од по 100 kW, у Подгору и Вишњици, каменом браном и доводним каналом, радила је снагом од 300 (242) kW. Након разарања у рату 1945.године, тадашње Министарство индустрије и рударства Црне Горе, доноси одлуку да се МХЕ Подгор обнови. До 1962.године, вишак енергије се транспортовао за грађане Цетиња, а онда је стара МХЕ замијењена новом и то 1979. године.

"Френсисова" турбина имала је снагу од 400 kW. Рад је тотално обустављен 2015. године, а ЕПЦГ је сада у потпуности реконструисала стару даму, до непрепознатљивости, новом турбином, трансформатором и даљинским руковођењем.

Обје електране се састоје од водозахвата, деривационог канала, сабирне коморе – водостана, цјевовода и машинске зграде, у којој је смјештена хидромашинска и електро опрема. Подгор је снаге 360 kW, протока воде 0,75 m³/s, планиране годишње производње 1.800.000 kWh. Ријека Црнојевића је снаге 451 kW, протока воде 2,7 m³/s, планиране годишње производње 1.700.000 kWh.

Ђукановић каже да је опрема од познатих европских произвођача енергетске опреме и чине је двокоморна Gros-flow турбина CINK из Чешке, самобудни генератор Marelі из Италије, трансформатор Makitel Dooel из Сјеверне Македоније и средњенапонско постројење Schneider electric из Француске.

Ниво реконструкције и адаптације је такав да ће електране бити оспособљене да раде без посаде, са системом за даљинско управљање и надзор из ХЕ Перућица, каже, са поносом, Ђукановић, посебно апострофирајући извођача радова, који је испоштовао све уговорене обавезе.

Синиша Вишњић, извршни директор фирме Вигорис Ecotech из Подгорице, каже да су МХЕ Подгор и МХЕ Ријека Црнојевића, посебан изазов, имајући у виду њихов културно-историјски значај.

Приликом замјене хидромашинске опреме, водили смо рачуна да уградимо турбинску опрему истог реномираног произвођача (Ossberger) који је опремио хидроелектрану, током прве реконструкције прије четрдесет година, каже Вишњић.

Свједок времена

Зарасла у бршљен и друге пузавице, урушеног крова и са три уска димњака, преко пута МХЕ Подгор, пркосно стоје остаци куће. Земљотрес из '79. је није докрајчио, остала је свједок времена. У њој је становала посада тадашње електране: сваки дан по девет људи, уклопничар, стражар, двојица колега за одржавање канала, двојица за одржавање макадамског пута, двојица у погону... Јер, како нам Иван Иванишевић прича, та времена су била тешка, а још теже доћи до посла, па су ту живјели. Имали су на располагању четири собе, два купатила, воду, чесме... "Чак је, све до '52, ту живио један радник са женом; није имао ђеце, па је жена била с њим. Е послвије '79. када се срушило све, осим зидова, остаде овако, зарасла у коров", каже, са сјетом, Иван.

Додаје да је, с обзиром на конфигурацију и неприступачност терена, посебан изазов у извођењу радова, била замјена постојећих заборница, решетки, затварача, као и реконструкција бетонских деривационих

канала, за обје мале хидроелектране.

Жељели смо да, у потпуности очувамо природне љепоте Подгора и Ријеке Црнојевића и мислим да смо у томе успјели, истиче Вишњић,

најављујући лијеп пројекат:

Како је значај ових хидроелектрана, за прве кораке електрификације наше државе изузетан, али и за потребе едукације студената Хидротехничког смјера Грађевинског факултета у Подгорици, план нам је да, у сарадњи са том установом, изградимо радионицу, у којој ће бити изложена стара хидромашинска опрема, која је демантирана приликом реконструкције објекта, закључује Вишњић.

И колеге из ЦЕДИС-а, тачније из цетињске дистрибуције, чији је објекат уз наш, одушевљени су реконструкцијом електране Подгор.

Иван Иванишевић, уклопничар, каже да су ови радови донијели "и бољитак и добитак".

ЕПЦГ је реновирала пут, који је био у катастрофалном стању! Тенковима се могло једино доћ' довде. Ја сам сваке по' године, морао поправљати предњи трап кола! И друго, вода! Имамо коначно воду и чесму поред објекта. Послије толико година не морамо, нас четворица што ође радимо, доносити по боцу воде на пос'а, у смјену од 12 сати, тако да сам баш задовољан! Упристојен је прилаз, урађен и потпорни зид и фала ЕПЦГ што не морам да се, сво љето, борим са змијама, гуштерима и чудесима, каже нам Иван.

Занимљиво да је баш Иванов ђед, давне 1936. радио и склапао електрану. Признаје да је емотивно везан за Подгор, не само због "ђеда Николе, но и што је Цетиње добијало струју и пило воду до 1952. године из ове електране".

ОДРЖАНА КОНФЕРЕНЦИЈА "ДРУГИ ДИЈАЛОГ ЗА ПРАВЕДНУ ТРАНЗИЦИЈУ У ЦРНОЈ ГОРИ"

Изградња двије велике хидроелектране-енергетски излаз Црне Горе

Учесници су, у оквиру четири панела, разговарали о путу Црне Горе до праведне транзиције, о стратегији и инвестирању у зелену будућност Црне Горе те о родно одговорној праведној транзицији

Татјана Кнежевић Перишић

Национални савјет за одрживи развој Владе Црне Горе (НСОР) и Канцеларија Програма Уједињених нација за развој (UNDP) у Црној Гори, у партнерству са Министарством енергетике и рударства и Општином Пљевља, организовали су конференцију "Други дијалог за праведну транзицију у Црној Гори".

Отварајући еминентни скуп, министар енергетике и рударства др Саша Мујовић је нагласио, да су потребне промјене, а да Црна Гора, на путу ка ЕУ има своје обавезе.

Пљевља су посебно важан град, јер смо свјесни да су највећи контрибутори у емисији гасова управо термоелектрана и приватна ложишта у Пљевљима. Али, окренимо се новим изворима и пронађимо здраву алтернативу, није поента генерисати новац и радна мјеста, а чинити средину нездравом.

Отворено кажем, и лично, и у име Министарства енергетике и Владе Црне Горе – боримо се и борићемо се да година изласка из Термоелектране буде што више пролонгирана, али тако да не злоупотребљавамо

подршку партнера, већ да се квалитетно припремимо и замијенимо термоелектрану, што неће бити лако – из економског, социјалног и других разлога. У овај процес морамо ићи пажљиво, поручио је Мујовић.

Извршни директор ЕПЦГ Иван Бу-

жење алтернативе за ове објекте-и то на дужи рок.

ТЕ Пљевља и Рудник угља, донијели су више користи него штете и, свакако, да треба да наставе рад, на начин који ће смањити емисије штетних честица. Европска комисија је усвојила план за смањење емисија CO2 50% до 2030. и ми до тада морамо наћи алтернативу. Градиће се ВЕ Гвозд, соларне електране, фотонапонске ћелије на крововима, али сматрам да је изградња двије велике хидроелектране, Комарница и Крушево, енергетски излаз Црне Горе, нешто што морамо имати и то као двије реверзибилне електране, које ће омогућавати тај потребни енергетски баланс, с обзиром на промјениве изворе, као што су вјетар и сунце, казао је Булатовић на панелу "Искуства у имплементацији стратегија инклузивног и зеленог развоја".

„Праведна транзиција не значи аутоматско затварање ТЕ Пљевља и Рудника угља, већ тражење алтернативе за ове објекте-и то на дужи рок“

Булатовић је казао да је Електропривреда Црне Горе, носилац приче о енергетској транзицији јер је „огромним улагањима, покренула промјене у овом сектору.

Нагласио је да праведна транзиција не значи аутоматско затварање ТЕ Пљевља и Рудника угља, већ тра-

Булатовић на панелу у Пљевљима

важна цијелом енергетском систему државе. Када је 2022. био угрожен енергетски систем цијеле Европе, нијесмо ни минут размишљали шта ћемо, него се одмах окренули Термоелектрани! А што се тиче енергетске транзиције, она је за нас прилика, а не камен око врата, који би нас успорио. Треба планирати унапријед, треба размишљати како да енергетски систем буде ефикасан и као такав, да ријешне неке велике проблеме; двије хидроелектране које Црна Гора треба, управо би учиниле ту потребну алтернативу и дале одговор на питање: шта након затварања ТЕ? То је визија одрживе и зелене будућности Црне Горе, нагласио је Булатовић.

ПРОЈЕКАТ "ТОПЛИФИКАЦИЈА ПЉЕВАЉА, ЗА ЧИСТА И ТОПЛА ПЉЕВЉА-ИЗГРАДЊА ПРИМАРНОГ ТОПЛОВОДА ОД ТЕ ДО ГРАДА"

Припремни радови на топловоду у априлу

Пројекат топлификације, од огромне је важности за све грађане Пљеваља, каже Веселин Секулић, помоћник директора ФЦ Производња за термоенергетику и менаџер пројекта.

Додаје да су двије цјелине, топлотно измјењивачка станица и помоћна котларница, вишемилионске вриједности, саставни дио пројекта Еколошке реконструкције, а са добијањем грађевинске дозволе, очекује да припремни радови на извођењу примарног топловода и прве дионице од 2,3 км, почну у априлу

Веселин Секулић, помоћник директора ФЦ Производња за термоенергетику и менаџер пројекта

Татјана Кнежевић Перишић

Секулић подсећа да је Пумпна станица изграђена крајем 2023. године, у шта су се увјерили и представници Министарства енергетике, обиласком самог градилишта.

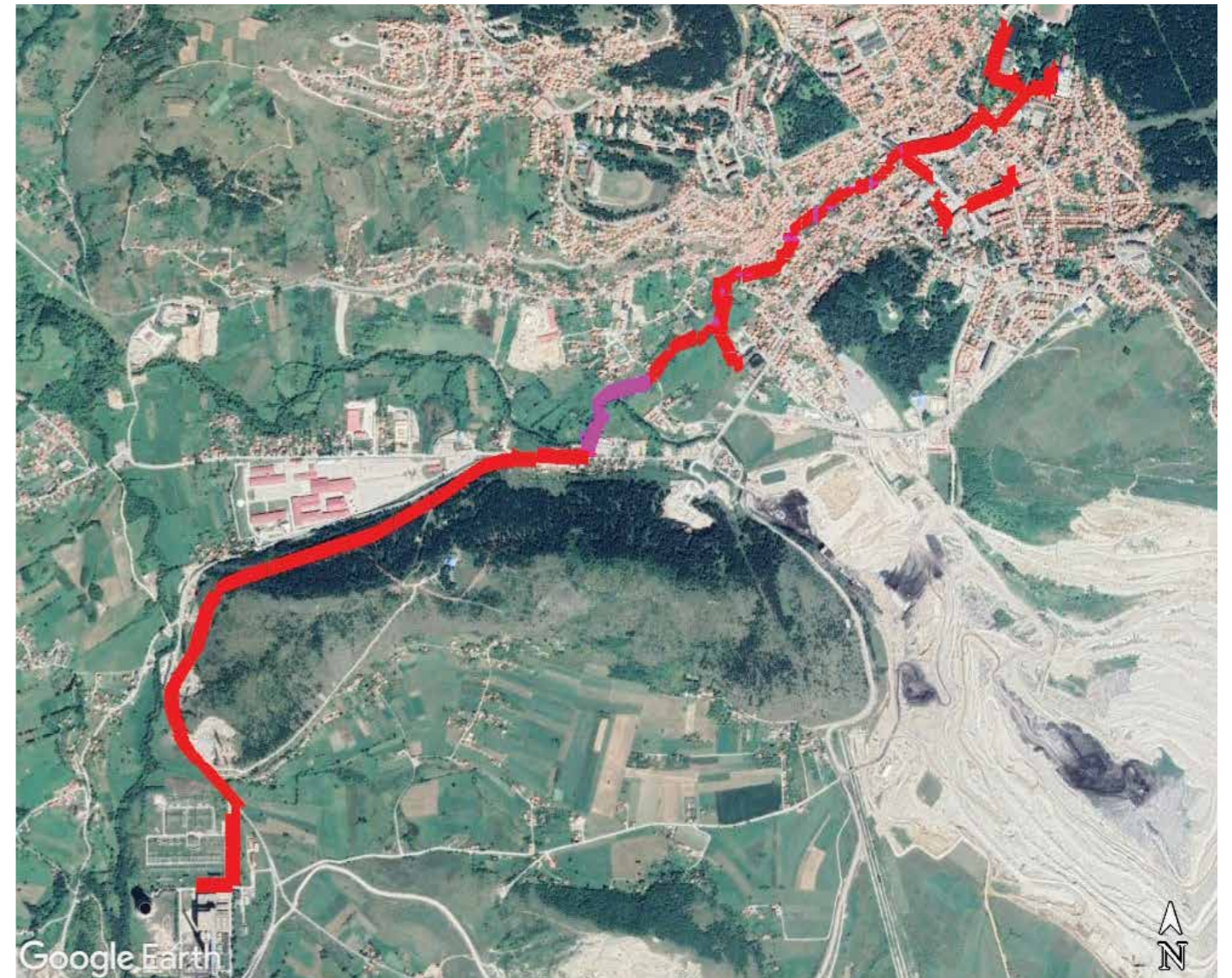
Изградња базног извора топлоте, односно измјењивача топлоте са пумпним постројењем и пратећом опремом, као и изградња резервног извора топлоте-стартне котларнице за покретање рада блока ТЕ Пљевља, која је уједно и помоћна котларница за топлификацију, дио је нашег великог пројекта еколошке реконструкције ТЕ Пљевља. Систем за регулисано одузимање паре са турбинског постројења је додатни пројекат који је саставни дио модернизације турбинско-генераторског постројења, објашњава Секулић.

Додаје да је изградња примарног топловода од ТЕ Пљевља до града, прва фаза, након које слиједи гашење котларнице у Скерлићевој улици, котларнице спортског центра АДА, гимназије Танасије Пејатовић, ОШ Ристан Павловић, средње школе Школски центар и котларнице ОШ Бошко Буха. У другој фази, топлотни конзум до 44 MW, обухватиће све зоне града, каже Секулић.

Након израде и ревизије Главног пројекта и остале техничке документације, израде свих елабората из домена геодезије, геомеханике, геологије, хидрологије, експропријације земљишта, добили смо позитивну ревизију Главног пројекта, а сада очекујемо добијање грађевинске дозволе. Тако да почетак радова на изградњи прве дионице примарног

Финансијска конструкција пројекта

Буџетом Електропривреде Црне Горе и планом јавних набавки за 2022. годину, предвиђено је 2,5 милиона еура за израду Главног пројекта и изградњу примарног топловода од ТЕ Пљевља до града, а средства су пренијета у 2023. годину. Општина Пљевља је буџетом за 2024. годину предвидјела средства потребна за експропријацију земљишта. Управа за капиталне пројекте Црне Горе је обезбиједила цјелокупна потребна финансијска средства из капиталног буџета за 2024. годину у износу од 8,4 милиона еура, за завршетак цјелокупног примарног топловода.

Примарни топловод од ТЕ Пљевља до града у дужини од око шест километара

топловода, у дужини од 2,3 км, очекујемо у априлу, најављује Веселин Секулић.

Каже такође да се завршетак и ревизија Главног пројекта, II и III дионице, са свим прикључцима за цјелокупну топлификацију града, очекује у мају 2024. године. Након тога ће Управа за капиталне пројекте Црне Горе расписати тендер за извођење свих преосталих радова на II и III дионици до колективних котларница у граду и крајњих потрошача, за шта је у капиталном буџету Црне Горе обезбијеђено 8,4 милиона еура.

То очекујемо у јуну и јулу да буде завршено, како би се почело са изградњом преосталог дијела примарног топловода од ТЕ Пљевља до града, од средине ове до септембра 2025. године, наводи Секулић планирану динамику радова.

Пројекат Топлификација Пљеваља, за чиста и топла Пљевља-изградња

примарног топловода од ТЕ до града, реализује се преко пројектног тима, у којем су Општина Пљевља, која је носилац активности, Управа за капиталне пројекте Црне Горе, као инвеститор и ЕПЦГ АД Никшић, као спонзор пројекта.

Секулић напомиње да је Општи-

на Пљевља почела активности на припреми пројектне документације за наставак пројекта секундарне мреже топловода и за претварање колективних котларница у Скерлићевој, Спортском центру Ада и школа у центру града, у подстанице за сезону гријања 2025-2026. године.

Пумпна станица у склопу топлотног извора у ТЕ

Добитници награда

ОБИЉЕЖЕНО 45 ГОДИНА ЛИСТА „ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА“

Један од кључних канала комуникације наше компаније

Сваки јубилеј носи са собом дубоку симболику и прилику за интроспекцију, славље и планирање будућности. Кад се осврнемо 45 година уназад, наш корпоративни лист није само „биљежио догађаје“, већ је био свједок многих промјена и изазова које су трасирале пут модерној Електропривреди као локомотиви привредног развоја Црне Горе

Драгана Б. Мијушковић

Од оснивања па све до данас, корпоративни лист „Електропривреда“ није био само гласник догађаја унутар ЕПЦГ, већ и хроничар једног времена, како у Компанији, тако и у цијелом привредном сектору у Црној Гори и зато јубилеј-45 година постојања овог гласила, није само симбол прошлости, већ и признање за континуирани допринос информисању и професионалности. Извршни руководиоца ФЦ Произ-

водња Бојан Ђордан, који се у име менаџмента компаније обратио званицама на коктелу поводом великог јубилеја Листа, истакао је да је то веома значајан јубилеј за постојање и опстајање једног писаног трага о томе шта се то дешавало у Електропривреди Црне Горе посљедњих четири и по деценије.

Желим да се захвалим колегама који раде у Сектору за корпоративне комуникације, како интерне, тако и екстерне, који нас држе „свјезим“ са информацијама и, прије свега, чувају

од заборава многе подвиге и изазове са којима се сусријемо као компанија. Редовно и врло објективно извјештавају о томе, шта се дешава у Електропривреди и каква нас то ситуација очекује, казао је Ђордан.

Вриједни јубилеј обиљежен у присуству новинара различитих медијских кућа, као и једног броја запослених у нашем Друштву.

Руководилац Сектора за корпоративне комуникације Томаш Дамјановић, подсјетио је да је лист „Електропривреда“ за ових 45 година

постојања успио да преживи транзицију и да се кроз својеврсни редизајн прилагоди савременим токовима.

Лист је успио да се одржи као један од кључних канала комуникације наше компаније, како интерно према запосленима, тако и екстерно према медијима и стручној јавности. Вјерујем да ЕПЦГ као најважнија компанија у држави, треба да гаји један посебан сензитивитет када је ријеч о јавном односу, а то се као што знамо манифестује кроз транспарентност и квалитетну комуникацију са медијима“, поручио је Дамјановић.

Јубилеј је био прилика и да се ода заслужено признање некадашњим руководиоцима Сектора за корпоративне комуникације и члановима редакције листа за допринос и унапређење система информисања и корпоративних комуникација у ЕПЦГ.

Захвалница је, тим поводом, додијељена: постхумно Митру Зековићу, утемељивачу система информисања и првом главном и одговорном уреднику Листа, Жарку Ђетковићу, дугогодишњем шефу Центра за односе са јавношћу у Дирекцији Друштва и главном и одговорном уреднику Листа, као и Рајку Шебеку, дугогодишњем руководиоцу Дирекције и Сектора за корпоративне комуникације.

Захвалнице су добили и бивши дугогодишњи новинари листа: Иван Зорић, Оливера Вулановић, Биљана Митровић и Нада Павићевић те дугогодишњи члан редакције корпоративног листа Микан Зековић.

Захвалнице је уручио помоћник извршног директора за финансије Миро Врачар.

Један од лауреата Иван Зорић, који је у редакцији Листа радио од 1987. до пензионисања 2011. године, истиче велико задовољство додјелом овог признања.

Желио бих посебно да истакнем првог уредника и утемељивача листа, Митра Зековића, чији је неизмјерни допринос био од кључне важности за рад часописа. Његово повјерење у мене, као и повјерење које је имао Жарко Ђетковић, било је изузетно важно за мој професионални развој, казао је Зорић.

У листу Електропривреда сам радио двадесет и пет година, пратећи различите сегменте Друштва. Будући да је лист покривао све аспекте Електропривреде, укључујући Пренос, Дистрибуцију и Дифузни центар, имао сам прилику да истражим и пратим разнолике аспекте њиховог

рада. Писањем смо обухватили све важне догађаје унутар Друштва и све аспекте рада, као и раднике који су се истицали у својим приватним хобијима, било да је то сликарство, спорт или поезија, присјећа се Зорић. И Биљана Митровић истиче да је за њу признање од великог и личног значаја.

Ово признање ми много значи. Овдје сам провела седамнаест година и изузетно волим овај лист. Рад у Електропривреди доноси ми предивне успомене, а драги су ми и људи с којима сам радила. кроз редакцију листа „Електропривреда“ прошли изузетно добри новинари, који су били вриједни и од којих се могло доста научити.

Митровић истиче да и данас воли да пронађе старе бројеве листа и присјети се неких догађаја, јер је овај лист пратио реконструкцију фирме и сва дешавања током 45 година.

Детаљ са прославе

У листу Електропривреда радила сам све до формирања ЦЕДИС-а. Након тога, неко вријеме сам за лист писала из ЦЕДИСА, а касније смо формирали наше гласило „ЦЕДИС инфо“. Начин рада и наша перцепција како представити компанију, како је видјети и запослени унутар ње и јавност, промијенили су се у посљедњих неколико година. Сва та искуства имала су утицај на мој рад. Када сам дошла, пуно сам научила од старијих колега који су утицали на мој рад, додала је Митровић.

Нада Павићевић, која је након вишегодишњег рада као новинарка листа „Електропривреда“, радни ангажман наставила у ПР служби ЦГЕС-а,

истиче да јој је част подијелити своје импресије дугогодишњег рада у редакцији Листа који слави 45 година излажења.

Гледати како се лист развија и приређивати га током година било је изузетно инспиративно. Нека и наредних 45 година буду испуњена истим ентузијазмом и успјехом, рекла је Павићевић.

Рајко Шебек, дугогодишњи извршни руководиоца некада Дирекције за односе са јавношћу, а затим руководиоца Сектора за корпоративне комуникације, био је на челу Сектора када је часопис обиљежавао 35 и 40 година постојања.

То су били велики јубилеји за наш лист. Овај 45, честитам колегама из Сектора, надајући се да ће бити још много таквих прослава. Лист је опстао кроз све транзиционе периоде, и могу рећи да је из године у годину постајао све бољи и квалитетнији. То-

ком више од деценије колико сам био на руководећој позицији, уложили смо много снаге и енергије да обновимо оно што је лист некад био и да га учинимо оним што је данас. Наш лист је, прије свега, посвећен нашим запосленима, тако да ова годишњица није само јубилеј листа, већ и свих наших запослених који су допринијели нашем пословању у посљедњих 45 година, казао је Шебек.

Шебек истиче да му ово признање веома пуно значи. Иако и даље ради у Електропривреди Црне Горе, није очекивао ову награду, али је захваљива колегама што су га се сјетили и што су заједно дијелили новинарски рад.

Милутин Ђукановић на првом панелу

У ТРЕБИЊУ ОДРЖАН ПЕТИ САМИТ ЕНЕРГЕТИКЕ "СЕТ 2024"

Енергетска повезаност Западног Балкана

"САМИТ енергетике Требиње 2024" окупио је готово 900 учесника из 11 земаља региона и свијета, који су од 50 водећих лидера у електроиндустрији могли чути стручна мишљења на кључна питања енергетске садашњости и будућности Балкана. На седам одржаних панела, на којима су учествовали еминентни стручњаци из области енергетике из региона и свијета, тражили су се одговори на бројне теме из области енергетике

Миодраг Вуковић

Пети Самит енергетике "СЕТ 2024" одржан је од 20. до 22. марта у Требињу у организацији ЕРС, града Требиња и предузећа "СЕТ" Требиње. "СЕТ 2024." је ове године окупио око

900 стручњака из 11 земаља из области производње и преноса енергије, одрживости, тржишта и енергетске транзиције. На седам одржаних панела, на којима су учествовали еминентни стручњаци из области енергетике из региона и свијета, тражили су се одговори на разне теме из об-

Детаљ са отварања скупа

УЧЕШЋЕ ЕПЦГ НА „СЕТ-У“

М. Ђукановић: Историјска шанса за Балкан

Предсједник Одбора директора ЕПЦГ Милутин Ђукановић узео је учешће на првом од два панела првог дана Самита, чија је тема „Повезивање/умрежавање електропривредних предузећа у региону као одговор на енергетске и климатске политике ЕУ“ заокупила је и највећу пажњу присутних.

- Пословна филозофија, повезана са обновљивим изворима енергије, омогућава коришћење хидроенергетске инфраструктуре за прикључење соларних електрана - рекао је Ђукановић и додао да је то у случају ЕПЦГ идеално за Перућицу.

Он је скренуо пажњу на потребу проналажења начина за складиштење соларне енергије, које ће бити много у љетњем периоду и која ће бити јефтина.

- То око батерија је добро, али споро иде. Мора се промијенити начин размишљања и у електропривредама, али и у привредама. Електрична енергија ће морати, одмах, да се претвара у неки производ. Да ли је то водоник, зелени амонијак, зелени челик? Експоненцијално расте број соларних електрана, о томе је на свима нама да размишљамо - нагласио је Ђукановић.

Предсједник одбора директора ЕПЦГ нема дилеме да је повезивање у региону неминовност.

- Не може Црна Гора да развија свој преносни систем, а да не води рачуна о томе шта се дешава у окружењу, то све мора да буде компатибилно. У Западној Европи су побрисали физичке границе између држава, ми, на примјеру Западног Балкана треба да покажемо да смо спремни да усвојимо те вриједности, да укидамо границе, да смо достојни кандидати за чланство у Европској унији - рекао је Ђукановић.

Ђукановић је закључио да мора да постоји снажна политичка воља, од Парламента, Владе, локалних самоуправа, јер је ово историјска шанса за читави Западни Балкан, да направи један производ, електричну енергију, по којем ће бити доминантан на свим свјетским берзама. Другог дана Самита енергетике у Требињу на програму је панел под називом „Тржиште услуга флексибилности - улога нових тржишних учесника (активних купаца, агрегатора и складишта) у даљем развоју тржишта електричне енергије“, гдје је уводни говор одржао савјетник предсједника Одбора директора ЕПЦГ, Горан Ђукановић.

Ђукановић је говорио о расту производње из ОИЕ (вјетар, сунце) и неопходности складиштења енергије, трендовима, цијени технологије, батеријским складиштењима и предностима и манама реверзибилних хидроелектрана.

- Литијум-јонске батерије постају главно рјешење за складиштење електричне енергије. Технологија батеријског складиштења се континуирано усавршава, док трошкови производње падају, то је једна од битних ставки веће примјене батерија за складиштење у будућности - закључио је Ђукановић.

Трећег дана Самита енергетике у Требињу на програму је био панел под називом "Одржавање постојећих производних постројења, продужетак њиховог рада и погонске спремности до потпуне декарбонизације енергетског сектора", на којем је учествовао Дејан Мазалица, руководилац одржавања у ТЕ Пљевља.

Мазалица је рекао да не види начин да се енергија коју производи ТЕ Пљевља надокнади у случају њеног гашења. Навео је да се у марту 2025. улази у еколошку реконструкцију која ће трајати од марта до новембра, што значи око 650 милиона евра електричне енергије који треба да се увезу.

Милутин Ђукановић

ласти енергетике.

Самит под слоганом "Енергетска повезаност Западног Балкана" свечано је отворио предсједник Републике Српске Милорад Додик. Током тродневног програма одржано је седам панела, више разговора, али и пословних сусрета на маргинама Самита.

Пети Самит Енергетике у фокус је ставио повезаност и заједничко дјеловање енергетског сектора на подручју Западног Балкана, са циљем ефикасног спровођења процеса транзиције, декарбонизације и повећање производње из обновљивих извора енергије, као и обезбијеђивање стабилност енергетског сектора.

Приликом отварања Самита енергетике СЕТ предсједник Републике Српске Милорад Додик нагласио је да Западни Балкан има велики енергетски потенцијал, који треба искористити.

- Енергија је капитал будућности, ко буде имао енергетске потенцијеле обезбјеђује пут напријед, а Српска мора заштити своје изворе од великих играча. Економије у развоју, морају имати прелазна рјешења, и заштитити производне капацитете попут термоелектрана, те обезбиједити стабилност производње за домаћи конзумент - истакао је Милорад Додик.

Он је овом приликом најавио и ско-ру реализацију пројекта изградње конгресног центра у Требињу, који би

Горан Ђукановић

Дејан Мазалица (лијево)

Иван Булатовић на СЕТ-у

између осталог, служио и за одржавање СЕТ-а, јер је како је нагласио Требиње постало препознатљиво по овом догађају, а енергетика постала “кључно питање на овим просторима и у свијету”. Конгресни центар заједнички граде влада Републике Српске и град Требиње. Центар би требао бити завршен за пар година.

Генерални директор “Електропривреде Републике Српске” Лука Петровић изразио је наду да ће Самит енергетике у Требињу изнедрити важне закључке, који ће бити прослијеђени доносиоцима одлука како би енергетски сектор на Балкану био још стабилнији и независнији.

Он је истакао да постоји могућност оснивања удружене енергетске заједнице, кроз коју би се могли делегирати проблеми, али и заједнички рјешавати исти ти проблеми у регион Балкана.

- Опредијељени смо да радимо на ОИЕ. Три објекта ЕРС је већ уговорила, а 7 је у фази преговора - саопштио је директор ЕРС Лука Петровић.

- Сигуран сам да у таквој енергетској заједници можемо извући и профитабилност и стабилност и независност у енергетском смислу - нагласио је Петровић.

На СЕТ-у су доминирале дискусије и расправе на теме везане за обновљиве изворе енергије. Удио обновљивих извора у производњи електричне енергије и њихов утицај на електроенергетски систем постављају све веће захтјеве на убрзани развој енергетских система, констатовано је на овом скупу.

Истовремено, због све веће децентрализоване производње електричне енергије у непосредној близини потрошача, снабдјевачима постаје тешко задовољавати све промјенљивију понуду и потражњу. Зато у први план све више долазе појмови и техничка рјешења као што су складиштење енергије, микромреже, прилагођавање потражњи и мјере енергетске ефикасности. Ове теме, закључено је на овогодишњем СЕТ-у, биће свакако у фокусу енергетских стручњака и у периоду који слиједи.

Пети Самит енергетике “СЕТ Требиње 2024” био је веома успешан са рекордним бројем учесника и поставио је Требиње као центар енергетике у региону.

Самит је одржан под покровитељством Владе Републике Српске и Министарства спољне трговине и економских односа у Савјету министара БиХ.

Марија Вукотић

Говорећи на панелу Водоник-енергент будућности, Иван Мрваљевић је рекао да ниједна земља региона нема финално рјешење за енергетску транзицију, већ да је то скуп одређених приступа, уважавајући специфичности сваке земље појединачно.

Конференцију у Привредној комори Београда, у оквиру које су одржана три панела, организовала је редакција портала Енергија Балкана за Кластер за реализацију пројеката водоника под покровитељством Министарства рударства и енергетике Владе Србије.

Што се Црне Горе тиче, Мрваљевић је казао да нијесмо велика земља да би могли да улажемо у иновације, али да треба улагати у алтернативну примјену технологија, јер таква рјешења су прихватљива и, за сада, једино могућа.

ЕПЦГ је, у новембру, засновала партнерство с пољском компанијом RESPECT Energy. Пројекат који је у зачетку обухвата планирање вјетроелектране на мору и постројења за производњу зеленог амонијака, као и водоника, изјавио је Мрваљевић.

Говорио је и о значају ОИЕ, а истакао је и реализацију пројекта Солари 3000+ и 500+ те 5000+.

Према његовим ријечима соларне и вјетро електране требало би да достигну око 25 одсто инсталисаног капацитета до 2025. године.

Електропривреда је флексибилна у промјени стратегија, казао је Мрваљевић и најавио израду плана развоја. Наиме, у току је припрема Интегрисане националне и климатске стратегије Црне Горе, уз помоћ њемачке развојне агенције ГИЗ.

Црна Гора остварује значајан удио од угља од 30-35 одсто, производњом електричне енергије у ТЕ Пљевља, подсетио је Мрваљевић, који се осврнуо и на пројекат изградње другог термоблока у Пљевљима.

У оквиру прве Међународне конференције о водонику представљено је тренутно стање у свијету и код нас, могућности примјене и регулатива за овај енергент из снова.

У енергетици уопште и енергетској транзицији не постоји универзално рјешење, а водоник, и то превасходно зелени водоник, вјероватно ће наћи своје место у мозаику и код нас и у околним земљама, поручили су учесници конференције Водоник-енергент будућности.

ПРВА БЕОГРАДСКА МЕЂУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЈА О ВОДОНИКУ

Водоник-енергент будућности

Имплементација водоника представља кључан корак ка остваривању одрживијег и чистијег енергетског система, закључили учесници Конференције на којој је панелиста био и извршни руководилац Дирекције за развој и инвестиције ЕПЦГ Иван Мрваљевић

Иван Мрваљевић

на ОИЕ започне са производњом зеленог водоника, а да се до 2035. године најмање један одсто, односно до 2050. године, најмање четири процента укупно произведене електричне енергије користи за производњу зеленог водоника”, рекао је Јаковљевић.

Домаћи и инострани стручњаци говорили су и о значају водоника за образовање, припреми стручњака за подршку потенцијалним финансијерима, али и о великим могућностима примјене водоника у саобраћају, као и у енергетици.

Јозеф Зупер, генерални директор фирме ENASPO Capital, представио је искуства Мађарске са водоником и истакао да је водонична економија у тој земљи у раној фази развоја.

Усвојена је, за сада, стратегија и шеме за грантове за тржиште, казао је Зупер.

На панелу је закључено да је водоник кључна компонента будућности енергетике, а имплементација овог енергента представља кључан корак ка остваривању одрживијег и чистијег енергетског система.

Циљ-зелени водоник

Увођење водоничних технологија није само технолошки изазов, већ и шанса чуло се на отварању Прве међународне конференције о водонику. На отварању су говорили Душан Живковић в.д. генералног директора ЕПС-а, Раде Мрдак, савјетник за зелену енергију у Министарству рударства и енергетике и Игор Кроња, савјетник Предсједника Привреде коморе Србије. На самом почетку конференције могло се чути да уколико се опредијелимо за водоник као енергент будућности, циљ мора да буде зелени водоник. Вријеме ће показати да ли је водоник свети грал енергетске транзиције у овом вијеку и да ли ће значајно смањити емисије CO2.

Стручњаци из области енергетике мишљења су да водоник мора бити препознат у најважнијим стратешким документима у енергетици, али да би требало окупити произвођаче самог водоника, научно-истраживачке институције и потенцијалне кориснике са циљем размјене информација и креирања заједничких иницијатива и пројеката.

ТОМАШ ЗАДРОГА

ПОТПРЕДСЈЕДНИК УПРАВНОГ ОДБОРА RESPECT ENERGY HOLDING-A

Партнерство са ЕПЦГ за одрживу будућност зелене енергије

Док свијет брзо иде према зеленој будућности, трансформација пољске енергетике ка обновљивим изворима енергије постаје све значајнија тема како за њих, тако и ван граница Пољске. Иако су присутни изазови који успоравају тај процес, компанија Respect Energy Holding истиче се својом преданошћу ка проширењу обновљивих ресурса и подршци транзицији ка зеленој енергији.

Кроз партнерске односе с другим земљама Европске Уније, као и активно учешће у различитим пројектима обновљиве енергије широм граница Европе, па чак и до Аустралије, ова компанија поставља стандарде у индустрији

Задовољство нам је да сарађујемо са нашим црногорским партнерима на пројектима обновљивих извора енергије. Наше партнерство ће помоћи домаћем енергетском систему да се прошири ка обновљивим изворима енергије

Драгана Б. Мијушковић

Уз тренутно ниско учешће обновљивих извора у пољском енергетском миксу, посебно се истиче важност пројеката попут зеленог водоника и вјетроелектрана на мору у повећању учешћа обновљиве енергије и смањењу зависности од фосилних горива. За мартовско издање листа, разговарали смо са потпредседником Управног одбора Respect Energy Holding Томашом Задрогом који говори о визији и стратегији компаније у кључном тренутку за енергетску индустрију Пољске и шире.

Као продавац електричне енергије у Пољској, можете се похвалити са 100% зеленим енергетским миксом. Са којим сте се изазовима сусретали на самом почетку?

Трансформација пољске енергетике значајно је убрзана током последњих година. Без обзира на широку подршку развоју обновљивих извора енергије, још увек смо се суочавали са озбиљним изазовима који су имали велики утицај на брзину овог процеса. Дешавало се да наше законодавство није ишло заједно уз промјене, већ је успоравало цијели процес. Срећом, наше друштво је достигло врло пристојан ниво разумевања важности зелене транзиције. Број наших пословних клијената који желе да користе енергију искључиво из обновљивих извора расте из године у годину и 2023. године достигао је готово 5000.

Сарађивали сте са многим земљама, чак и са Аустралијом. Обновљиви ресурси су оно што вас повезује. Можете ли нам рећи на којим пројектима сада највише радите?

Заиста, активно смо развијали пројекте зелене енергије у различитим земљама и тиме проширили наш портфолиј обновљивих извора. У Пољској, наших 264 MW зелених ресурса укључује и вјетро и соларне фарме, попут Farme Zwartowo, највеће соларне фарме у централној и источној Европи (204 MW). Као водећи европски трговац обновљивом енергијом, Respect Energy Holding такође се фокусира на развој хибридних система енергије вјетра и солара, ветроелектрана на мору и постројења за производњу водоника, као и промоцију иницијатива за зелену енергију у различитим дјеловима европског континента, укључујући Естонију и земље Балкана. Од 2023. године сарађујемо са ЕДФ-ом, највећим свјетским оператером нуклеарних електрана, како бисмо заједнички наставили са развојем

пројеката малих модуларних реактора у Пољској. Све ово говори да смо укључени у различите пројекте с циљем проширења потенцијала зелене и нулте емисије енергије.

Respect Energy Holding потписао је Меморандум о разумевању са ЕПЦГ-ом. Шта очекујете од тог меморандума?

Удруживање снага са Електропривредом Црне Горе, главним произвођачем и снабдијевачем електричне енергије у Црној Гори представља нашу чврсту намеру да проширимо пословање компаније како на локалном тржишту, тако и на територији западног Балкана. Пројекти које планирамо развијати са ЕПЦГ-ом односе се на: развој и операцију вјетроелектране на мору, као и развој постројења за складиштење енергије батерија и соларне електране. Задовољство нам је да сарађујемо са нашим црногорским партнерима на пројектима обновљивих извора енергије. Наше партнерство ће помоћи домаћем енергетском систему да се прошири ка обновљивим изворима енергије

Узимајући у обзир да 69% електричне енергије у Пољској, током 2022. године долази из угља, а да је 21% укупне пољске електричне енергије из обновљивих извора енергије, што је међу најнижима у ЕУ, на који начин ваша компанија има користи из пројеката попут зеленог водоника и вјетроелектрана на мору?

Иако је сектор енергије имао много изазова у проклим годинама, континуирано се развијао ка зеленој и обновљивој енергији. Према најновијим подацима, обновљиви извори су већ били одговорни за 27% електричне енергије 2023. године, а ти бројеви ће се брзо повећавати. Процјењује се да ће већ 2030. године њихов удио у производњи енергије земље достићи 50%. Овај процес не може бити заустављен.

Из овог разлога, свака иницијатива и технологија која подстиче поменути тренд, укључујући зелени водоник и вјетроелектране на мору биће снажно подржана од стране пословне заједнице која препознаје важност преласка на одрживије енергетске изворе. Све је ово у сврху заштите животне средине и стварања економски одрживијег модела. Ове технологије представљају кључни корак ка постизању енергетске транзиције и смањењу емисије штетних гасова, што ће имати позитиван утицај на дугорочну стабилност и просперитет целокупном енергетском сектору.

Марија Вукотић

У организацији Европске куће, 1. марта је одржана панел дискусија Одржива енергија и економски развој. Један од панелиста био је и Бојан Ђордан, извршни руководилац ФЦ Производња ЕПЦГ, који је том приликом истакао да је наука препознала људски фактор као главни узрок климатских промјена и да треба да видимо како да се изборимо са тим.

Црна Гора је земља која није искористила свој хидропотенцијал. Хидроенергија је нешто што је обавезно уколико желимо да изађемо са најмањим степеном угрожености из коришћења фосилних горива, истакао је Ђордан.

Подсјетио је да ТЕ Пљевља производи између 40 и 50 процената електричне енергије у Црној Гори.

Нажалост, дуго немамо неке нове изворе енергије. Ради се на томе како да Термоелектрана свој дио негативног утицаја сведе на минимум, а да не угрози државу у енергетском смислу, истакао је Ђордан.

Додао је да не смијемо да изоставимо социјални поглед на проблематику, јер транзиција, како је казао мора да буде праведна.

Морамо прво да одговоримо на питања шта ће да буде са људима чији је животни вијек везан за такав начин живота, казао је Ђордан.

Најавио је да би Црна Гора ускоро требало да добије нови вјетропарк у близини Никшића који ће знатно умањити удио Термоелектране.

Поред производње морамо да научимо и како да трошимо енергију ако желимо да извршимо трансформацију, истакао је Ђордан.

Панелисти су били и директорица Центра за климатске промјене Универзитета Доња Горица Ивана Војиновић и Александра Киковић, руководитељка Тима за зелени и инклузивни раст УНДП-а. Војиновић је поручила да читав свијет чека глобална енергетска трансформација.

Ми, као Црна Гора, морамо да пратимо глобалне трендове да не бисмо остали заробљени у конвенционалним изворима енергије, казала је Војиновић.

Истакла је да климатске промјене стварају и велике економске губитке у земљама које су погођене, али и обновљиви извори енергије су условни.

Климатске промјене су нас престигле, јер изазивају суше. Ослањање на хидропотенцијал је и

Бојан Ђордан

ПАНЕЛ: „ОДРЖИВА ЕНЕРГИЈА И ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ-КАКО ОБНОВЉИВА ЕНЕРГИЈА ДОПРИНОСИ?“

Зелена транзиција доноси економски напредак

Панел дискусија одржана је у оквиру кампање: Покренимо чисту енергију, коју Европска кућа, у име Делегације Европске уније у Црној Гори, реализује у сарадњи са Удружењем младих Корак са науком

питање сигурности, казала је директорица Центра за климатске промјене УДГ.

Руководитељка Тима за зелени и инклузивни раст УНДП-а Александра Киковић навела је да зелена енергија доноси и зелене послове, тако да треба да припремимо економију и локалну заједницу на генерисање пословних и животних прилика које неће зависити од угља.

Треба да улажемо у креирање нових зелених радних мјеста и квали-

фиковане радне снаге. Можемо да имамо расадник младих људи који могу да дају огроман допринос свим овим процесима - казала је, поред осталог, Киковић.

Панел дискусија на тему: Одржива енергија и економски развој: како обновљива енергија доприноси? одржана је у оквиру кампање: Покренимо чисту енергију, коју Европска кућа, у име Делегације Европске уније у Црној Гори, реализује у сарадњи са Удружењем младих Корак са науком.

СЕКТОР ЗА ПРИГОВОРЕ УВЕО НОВИ СИСТЕМ

Ticketing – најбржи пут за добијање одговора

Марија Вукотић

Током последњег квартала прошле године у Сектору за приговоре почела је да функционише апликација Ticketing у оквиру које се врши евиденција, прати ток рјешавања приговора и чува целокупна документација везана за приговоре од почетка његовог евидентирања у апликацији преко његовог рјешавања па све до његовог затварања. Апликација је прегледна доста једноставна за рад и сви запослени који раде у њој су задовољни рјешењима које она нуди каже Радован Ђукановић, руководилац Сектора за приговоре. -Циљ ове апликације је једноставан приступ документацији која се односи на приговоре, праћење сваког поднешеног приговора потрошача, праћење рокова за које се мора дати одговор с обзиром да су доста кратки рокови законски дефинисани као и чување целокупне документације која прати један приговор од његовог настанка до његовог рјешавања и затварања.

Ако је за рјешавање приговора потребно изјашњење ЦЕДИС-а приговор се шаље колегама који праве налазе и мишљења која убацају у апликацију и тек након њихових достављених налаза и мишљења референти рјешавају овакву врсту приговора. Након што се приговор ријеши овјерава се на архиву и као такав од-

Радован Ђукановић

говор на приговор се скенира и уноси у апликацију. Ђукановић каже да на мјесечном нивоу у просјеку зна да буде поднешено око 500 приговора с тим што је тај број у зимском периоду доста већи него у остатку године јер доста купаца који користе електричне енергије енергију за гријање када им стигну већи рачуни подносе приговоре рекламирајући мјесечне фактуре. На годишњем нивоу тај број износи око 6000 поднешених приговора. Процент приговора који су ријешени за мјесеце јануар и фебруар ове године креће се преко 90%

што је одличан резултат. Око 10% нерјешених приговора за наведене мјесеце су приговори који се рјешавају на основу достављених налаза и мишљења Цедиса и као такви не могу бити ријешени док потребна документација за њихово рјешавање не буде нам достављена.

Купци приговоре могу поднијети у локалним јединицама Снабдијевања, путем маила и путем поште. Како каже Ђукановић најчешћи приговори су на на рачун, на упозорење о обустави снабдијевања електричном енергијом, на искључење и на минимум квалитета снабдијевања. Осим наведеног купци подносе приговоре на камату, застару дуговања и разне друге ствари. Највећи број поднесених приговора везан је за приговоре на рачун за утрошену електричну енергију за чије рјешавање је потребно изјашњење Цедиса.

Како каже Ђукановић приговори се рјешавају у складу са Процедуром за рјешавање приговора купаца прикључених на дистрибутивни систем, у складу са Општим и Додатним условима за снабдијевање електричном енергијом, Правилима за одлучивање по приговорима купаца прикључених на дистрибутивни систем, на основу Закона о енергетици, Закона о заштити потрошача, као и на основу других законских и подзаконских аката потребних да би се приговор квалитетно ријешио.

На питање које су то најчешће заблуде потрошача, Ђукановић каже да је то позивање на застару дуговања старијих од двије године.

- Наиме у једном броју приговора потрошачи, који углавном имају већа дуговања се позивају на застару дуговања старијих од двије године тражећи да им се та дуговања како они кажу отпишу. Наравно ЕПЦГ није овлашћена да у складу са важећим одредбама и законима одлучује о застарелости већ се евентуална застара дуга доказује искључиво у судском поступку, закључује Ђукановић.

Имплементиран нови телекомуникациони систем, вриједан милион и по еура

ЦГЕС је недавно увео нови телекомуникациони систем којег чине ИП телефонија и преносни систем базиран на најновијој ИП/МПЛС технологији. Овакав систем ће омогућити бољу ефикасност, поузданост, стабилност и квалитет услуге у преносу података између различитих енергетских објеката и допринијети стабилности и сигурности снабдијевања електричном енергијом, наводе из ЦГЕС-а.

Пројекат је завршен прије предвиђеног рока и имплементиран је крајем 2023. године. Вриједност инвестиције је 1.500.000 € и финансиран је из сопствених средстава ЦГЕС-а.

ЦГЕС посједује сопствену пасивну оптичку мрежу и у комбинацији са новом ИП/МПЛС активном опремом добио је на располагање модеран и поуздан систем телекомуникација који повезује све објекте од интереса за ЦГЕС. Нови телекомуникациони систем омогућиће додатни степен поузданости и расположивости приликом преноса сервиса неопходних за нормалан рад електропреносног система као што су: SCADA системи, си-

стеми мјерења, оперативна телефонија, системи заштите, видео надзор, пословна мрежа, размјена информација са Електропривредом Црне Горе и ЦЕДИС-ом, међународне везе са сусједним операторима преносних система и многи други. У том циљу имплементирани су редундансе у систему на више нивоа. До сваке локације води више редундантних телекомуникационих веза, како по оптичким кабловима, тако и по радио релејним линковима. Такође, имплементирани су редундансе на нивоу извора напона, модуларних напојних, процесорских и саобраћајних картица, па до нивоа комуникационих интерфејса. На овакав начин изграђена Информационо-комуникациона мрежа представља сигуран начин преноса података и повезивања како за некритичне, тако и за критичне системе. Поред брзине преноса од 10Gbit/s, са могућношћу надоградње на 100Gbit/s, важно је напоменути главну функционалност система, а то је обезбјеђење истовременог преноса различитих врста података са различитих система, преко јединствене информацио-

но-комуникационе мреже, при чему су сервис потпуно логички раздвојени, што са становишта информационе безбједности представља врло битну карактеристику.

На тај начин се обезбеђује максимални приоритет и сигурност критичних над некритичним системима, односно, врши се заштита информација једног система у односу на други.

Нови ИП/МПЛС телекомуникациони систем ће у потпуности задовољити потребе ЦГЕС-а, а потенцијално омогућава повезивање свих институција и ентитета од државног значаја на цијелој територији Црне Горе.

Управљање, надзор и конфигурација ИП/МПЛС мреже, врши се централизовано из Националног диспетчерског центра у Подгорици, преко посебног система за централно управљање.

Систем има графички кориснички интерфејс (GUI), који омогућава да особље ЦГЕС-а, поред конфигурације и управљања, у реалном времену прати стање мреже и поједних сервиса.

Приредила:

Драгана Б. Мијушковић

Ускоро квиз знања у форми мобилне игре – ДОБРА ЕНЕРГИЈА

ДОБРА ЕНЕРГИЈА је квиз знања у форми мобилне игре који ће ЕПЦГ објавити убрзо на Google Play и Apple App Store. У овом занимљивом квизу/игри, играчи могу тестирати своје знање из домена енергетске писмености као и о разноликим аспектима рада ЕПЦГ, као што су општа енергетска едукација, сервис, енергетска ефикасност, производни објекти и слично. Такође, играчи ће имати прилику да освоје поклоне изненађења за показано знање.

Питања која тестирају знање су мини-игре, и носе различит број бодова – од 1 до 5. У свакој партији је могуће освојити макси-

мално 48 бодова. Мини-игре могу бити једна од четири активности: Четири одговора, Да/Не, Балони и Слова која недостају.

Након што се одговори на свих 15 питања, на основу освојених бодова одређује се број звјездица (највише 3). Освајање 3 звјездице-муње квалификује играче за даривање. Извлачење се организује је једном седмично, а биће додијељено 60 седмичних, 3 мјесечне награде, као и једна главна награда.

Учешће у овој наградној игри је сасвим бесплатно, а могу учествовати и запослени у ЕПЦГ. Игра је намијењена за годиште 18+.

ЕПЦГ НА КОНФЕРЕНЦИЈИ О БЕЗБЈЕДНОСТИ И ЗДРАВЉУ НА РАДУ СА ЗДРАВСТВЕНО-МЕДИЦИНСКОГ И ТЕХНИЧКОГ-БЕЗБЈЕДНОСНОГ АСПЕКТА, ОД 18. ДО 22. МАРТА, НА КОПАОНИКУ

Заједно ка сигурном радном окружењу

Учесници скупа

На Конференцији радове су представиле колеге из Сектора за ИМС у Дирекцији за ИМС и опште послове: мр Андријана Каљевић, мр Снежана Ђуровић, мр Снежана Кривопакић, Миодраг Пантић, Радисав Дајовић, мр Лука Ђурђевац, као и мр Драгутин Гардашевић из ФЦ Снабдијевање

Драгана Б. Мијушковић

Учесници Конференције сагласни су да је превенција најбоља заштита, а запослени кључни фактор у остваривању сигурног радног окружења. Њихова ангажованост и информисаност, како се наводи у закључцима овогодишњег Скупа, од пресудног су значаја за успешну имплементацију безбједносних процедура и пракси. Стога, наставак подршке и едукације запослених треба да остане приоритет

како бисмо заједно унапређивали безбједносну културу у нашем Друштву и доприносили сигурнијем радном окружењу за све.

Колеге из Сектора за ИМС у Дирекцији из ИМС и опште послове, имале су веома запажен наступ, а у својим презентацијама изнијели су важне перспективе и препоруке о актуелним питањима безбедности.

Представљајући рад о ЕУ ЕТС систему, који је урадила у сарадњи са колегицом Снежаном Кривопакић, Снежана Ђуровић, шефица Службе

за заштиту животне средине, у фокус је ставила изазове система трговинске емисионе јединицама, кључним елементима европске енергетске политике за смањење емисија CO₂, као и на принципу Car and Trade.

Ограничење емисија представља дефинисање максимално дозвољене количине емисија гасова са ефектом стаклене баште за фабрике, електричне и друга индустријска постројења. Компаније имају флексибилност да тргују емисионим јединицама те да смање емисије онолико колико је то

економски оправдано, казала је, поред осталог, Ђуровић.

Веома запажену презентацију на тему: Представник запослених за заштиту и здравље на раду у ЕПЦГ имао је представник запослених за ЗЗНР Влатко Ераковић. Објаснио је да је представник запослених за ЗЗНР дужан да до краја првог квартала текуће године извјести менаџмент и репрезентативни синдикат, о укупном стању заштите и здравља на раду, кроз извјештај за претходну годину.

Мр Андријана Каљевић, шефица службе ЗЗРР, презентovala је рад под називом Оспособљавање за безбједан рад у високонапонским постројењима. Рад је заједно написала са мр Драгутином Гардашевићем и мр Гораном Никчевићем из ЦЕДИС-а, а у центру пажње је стратешко питање, опште правило и заједничка брига послодавца и запосленог, управљање заштитом и здрављем на раду у ЕПЦГ АД Никшић и ЦЕДИС-у, кроз имплементацију интегрисаног система менаџмента (ИМС), чији је саставни дио стандард ISO 45001:2018, усвојен је принцип заснован на управљању ризицима, на начин да се осигура ефикасност безбједности и здравља на радним мјестима, спречавања повреда и нарушавања здравља у вези са радом.

Превенција здравља била је тема рада Миодрага Пантића, стручног лица за ЗЗНР за ОЦ и ФЦ Снабдијевање.

Закључак предавања јесте да је здраво радно мјесто за све запослене, превенција повреда на раду, професионалних болести, болести у вези са радом, побољшање услова у којима запослени извршавају своје радне задатке, као и унапређење здравља свих учесника радног процеса, заједничка брига послодавца и запосленог.

Мр Лука Ђурђевац презентовао је рад Значај и примјена стандард ISO 45001, на којем је заједно радио са колегом Радисавом Дајовићем.

Објаснили су како се надоградња система менаџмента квалитета може постићи увођењем стандарда ISO 45001. Овај стандард се бави безбједношћу и здрављем на раду, замијенио је ОХСАС 18001 и компатибилан је са стандардима ISO 9001 и ISO 14001 те га је лако интегрисати са њима. Интеграцијом ова три стандарда организација може развити свој ИМС – интегрисани систем менаџмента што додатно подиже њен кредибилитет у очима пословних

партнера, запослених и купаца, односно корисника услуга и производа саме компаније.

Предавања на Конференцији, у организацији ХСЕ Центра, била су организована у неколико области, укључујући безбједност и здравље на раду, заштиту од пожара, индустријску безбједност и заштиту животне средине. Ова конференција је пружила драгоцен допринос унапређењу свијести и размјене знања у области безбједности и здравља на раду, екологије и заштите од пожара.

Презентовано је 20 радова, који ће касније бити и публиковани. Такође, осим предавања, трећег дана конференције била је изведена и показна вјежба под називом Спашавање параглајдеристе – рад на висини - у организацији Горске службе спасавања (ГСС).

Конференцију је отворила др Маја Милошевић, специјалиста медицинске струке и начелник Одјељења за безбједност и здравље на раду на Универзитетском клиничком центру Србије.

Мр Андријана Каљевић

Влатко Ераковић

УРУЧЕНЕ СТИПЕНДИЈЕ ФОНДАЦИЈЕ „ДОБРИЛО ГАЧЕВИЋ“
НАЈБОЉИМ СТУДЕНТИМА ЕЛЕКТРОТЕХНИЧКИХ ФАКУЛТЕТА

Квалитет и знање се вреднују и награђују

Фондација ће и у наредном периоду реализовати бројне пројекте и активности, али и наставити са пружањем подршке младим људима како би енергетски систем имао стручан и квалитетан кадар

Марија Вукотић

Новооснована фондација „Добрило Гачевић“ уручила је пет стипендија најбољим студентима државних електротехничких факултета из региона за студијску 2023/2024. годину.

Стипендије су добили: Митар Оташевић, Ирена Лаковић, Милорад Обрадовић са Електротехничког факултета Универзитета Црне Горе, Александар Пејовић са Електротехничког факултета Универзитета у Београду и Душан Голубовић, студенти

Електротехничког факултета Универзитета у Љубљани.

Извршни директор ЕПЦГ Иван Булатовић честитао је студентима импресивне резултате које су остварили током студија и исказао задовољство оснивањем Фондације овог типа.

Стипендија у овом случају представља знак пажње, јер постигнути резултати заслужују више, а надамо се да ће у наредном периоду ваша стручност бити од великог значаја за даљи развој и наше компаније, истакао је Булатовић.

Никола Гачевић, предсједник Комисије за додјелу награда у Фондацији навео је да је на Јавни позив пристигло девет пријава кандидата са изванредним постигнутим резултатима у току студија.

То је сигуран знак да се ради о будућим драгоцјеним, стручним кадровима који ће на квалитетан начин дати допринос у развоју енергетског сектора, рекао је Гачевић.

Укупни износ стипендије је 1.800,00 еура, а биће исплаћена у 12 мјесечних рата, без обавезе враћања. Чланови Комисије за додјелу стипендија били

Детаљ са додјеле стипендија

су: Никола Гачевић, Иван Мрваљевић и Драгана Савовић.

Добитници стипендије захвалили су Фондацији на указаном повјерењу и подршци.

Митар Оташевић, добитник стипендије, истакао је да континуирани рад стоји иза сваког добитника стипендије.

Додатно ми је драго, јер се на овај

начин шири круг пријатеља, иако су на неки начин познанства од раније, јер су као средњошколци учествовали на бројна такмичења, каже Митар. Стипендиста Александар Пејовић истиче задовољство што је препознат квалитет, рад и образовање и нада се да ће награђивање најбољих постати традиција.

Са Оташевићем и Пејовићем

сагласни су и остали стипендисти, који су истакли да им је драго да је неко примијетио њихов рад. Нагласили су да је то додатна мотивација да наставе са изузетним резултатима.

Фондација

Новооснована Фондација „Добрило Гачевић“ носи име дугогодишњег радника Електропривреде Црне Горе и директора ТЕ „Пљевља“, који је радни вијек, од почетка до краја, провео у Термоелектрани у којој је обављао низ одговорних функција. Између осталог, био је технички и директор ТЕ те помоћник директора Дирекције за пословни и технички развој ЕПЦГ за локацију Пљевља.

Фондација ће и у наредном периоду реализовати бројне пројекте и активности, али и наставити са пружањем подршке младим људима како би енергетски систем имао стручан и квалитетан кадар.

ДР МАРИЈАНА ТЕРИЋ
ПОСЛОВНА СЕКРЕТАРКА У ФЦ ПРОИЗВОДЊА И
ДИРЕКЦИЈИ ЗА РАЗВОЈ И ИНВЕСТИЦИЈЕ

Снови су моја друга реалност

„Осјећам се привилеговано што имам прилику да сарађујем са својим руководиоцима, Бојаном Ђорданом и Иваном Мрваљевићем. У почетку јесте било помало стресно, али захваљујући Бојану и Ивану, њиховом стрпљењу, разумијевању и благој природи, са лакоћом извршавам своје радне задатке“

Марија Вукотић

П репозната као одговорна, озбиљна, дисциплинована, ненаметљива са константним благим осмјехом на лицу, Маријана Терић, пословна секретарка у ФЦ Производња и Дирекцији за развој

и инвестиције ЕПЦГ први је и једини доктор наука из области фантастичне књижевности у Црној Гори. Бити једини и први са собом носи велику одговорност. Маријанине књижевне мајсторије и интересовање за фантастику датирају од раних дана и није дошло случајно. Још као дије-

те вољела је често да гледа у небо и мисли да је и тада била повезана са фантастичним.

Као дијете свакодневне ствари сам претварала у чаролију, бајковито, нестварно. Доминатна активност, која је обиљежила моје дјетињство, није било читање, већ слободна игра. Али, нијесам се играла са луткама као остале дјевојчице. Имала сам једну лутку и неколико плишаних играчака које и данас чувам. Уживала сам играјући се у природи, играјући омиљену дјечју игру прескакања ласташи „Ему есесу“, играјући фудбал, кошарку, одбојку, будна сањала снове, осјећала живот, људе. Та претјерана осјетљивост водила ме је из једног сна у други сан из којег се рађала истина – моја реалност. И данас осјећам те скривене везе међу различитим свјетовима иако их не могу рационално објаснити, каже Терић.

Небо је код Маријане изазивало страст за откривање нових свјетова, а врло уобичајно питање за њу је заправо шта је фантастика, откуд интересовање за тим правцем, па је за лист Електропривреда одговорила да је фантастика њена истина.

Можда и више од тога, фантастика је ваздух који удишем. У машти можемо да летимо космичким просторствима, али кад космички лет постане стваран, онда смо ограничени реалним свијетом. Мотив да наставим да се бавим фантастиком је, прије свега, страст ка откривању непознатог, љубав према тексту, читању, а онда подршка и повјерење колега, еминентних аутора и теоретичара овог жанра у региону.

Многи је називају Дон Кихотом, јер попут овог славног витеза од Манче живи у стварности коју измишља и бори се с вјетрењачама.

Међутим, често себе доживљавам као јунака из грчке митологије Сизифа, због чега ме је један пријатељ, босанскохерцеговачки аутор Аднадин Јашаревић назвао Сизифином, али не због узалудности посла којим се бавим, већ духовној снази да „гурам“ терет свог животног позива као једина жена/теоретичар фантастике на балканском простору открива Маријана.

Једна велика истина је да књиге откривају и да оне откривају нас, па Маријана каже да књига има душу баш као и човек, читањем проналазимо или препознајемо различите душе. Неке књиге вас просто дозивају, као ехо чујете тај глас тајанствених душа

затворених у лавиринту унутар корица. Књиге откривају различите истине, али многе од њих су неостижне. Једна од истина коју сам открила о себи јесте да рад, упорност и стрпљење увијек резултирају успјехом. Схватила сам да је за све потребно вријеме и да постоји неко ко одлучују гдје, кад, како и с ким.

Та њена истина о себи – прецизност, одговорност, професионализам, али и огромно образовање препоручило је да пронађе своје мјесто у важним дирекцијама наше компаније. Маријана обавља изузетно одговорну функцију пословне секретарке и на тај начин упознаје и други свијет, који почиње да постаје увелико дио ње.

Осјећам се привилеговано што обављам посао пословног секретара у ФЦ „Производња“ и Дирекцији за развој и инвестиције и што имам прилику да сарађујем са својим руководиоцима Бојаном Ђорданом и Иваном Мрваљевићем. ФЦ „Производња“ са своја три производна објекта – електране, заједно са Дирекцијом за развој, несумњиво су једне од најодговорнијих цјелина ЕПЦГ које захтијевају изузетну посвећеност и професионализам у раду. У почетку јесте било помало стресно, али захваљујући Бојану и Ивану, њиховом стрпљењу, разумијевању и благој природи, са лакоћом извршавам своје радне задатке. Поред тога што су велики стручњаци и интелектуалци, они су, прије свега, добри људи од којих свакодневно учим. Инспиришу ме да се почнем бавити енергетским сектором, да пратим међународне конференције о енергетској транзицији, као и изазовима у подручју климе и заштити животне средине. Недавно сам имала прилику да посјетим термоелектрану „Пљевља“ и обиђем главни погонски објекат, котларницу, просторију за хемијску припрему воде (ХПВ), први пут видјела сам расхладни торањ, складиште мазута и мазутну станицу, систем транспорта пепела и шлаке, осјетила буку и вибрацију генератора, разговарала са запосленима који рукују различитим машинама и на крају обишла командну собу из које се прати стање апарата и сигурност опреме у погону.

Обилазак ТЕП-а оставио је на мене снажан утисак, али и нову димензију стварности и пријатно сам изненађења искреном подршком, разумијевањем и поштовањем колега према свему што радим. Нарочито ме

Књижевни и научни опус

Маријана Терић је аутор три научне монографије: Унутрашња страна времена (Цетиње, 2016), Књижевне опсервације (сагледавање литерарних појава) (Осијек, 2020) и Путевима бескраја - Рецепција југословенске фантастичке прозе (Београд, 2021). Приређивач је издања Фантастика Монтенегрина – Избор црногорске фантастичке приче друге половине 20. вијека (Никшић 2022) и оснивач и главни уредник првог часописа за фантастику у Црној Гори Athanatik (Подгорица, 2022). Учесник је бројних међународних конференција: у Задру, Сарајеву, Новом Саду, Крагујевцу, Лавову, Гдањску, Катовицама, Вроцлаву, као и других научних скупова у земљи. Објавила је преко 60 научних и стручних радова за више часописа за културу и књижевност, а осим тога аутор је радова публикованих у часописима који су индексирани у SCI и SSCI цитатној бази података. Члан је редакције часописа полске заједнице у Црној Гори под називом GŁOS.

је одушевило њихово интересовање да добију моје књиге и часопис. Овим путем срдачно им се захваљујем на томе, у даху прича Маријана.

Маријана је аутор неколико књига и првог часописа фантастике и умјетности у Црној Гори Athanatik, који окупља значајне ауторе фантастике са Балкана и теоретичаре богате биографије.

Athanatik (у преводу бесмртност) – једини црногорски часопис за фантастичку књижевност и први у историји Црне Горе (један од свега два таква у региону), отворио је врата за теоријско и критичко сагледавање фантастичке књижевности. Часопис обухвата фантастику из више аспеката, почев од прича репрезентативних аутора, критичких и теоријских радова научника чије је писање у домену свјетске умјетности и теорије фантастике, затим преводне најзначајнијих свјетских стваралаца, интервјуе са еминентним ствараоцима овог жанра, илустрације стрип великана у свијету девете умјетности, садржаје из ликовне и филмске индустрије, док ове године имамо и једну новину у часопису – сегмент Епска музика коју отвара рад мог колеге из ФЦ Производња Василија Савовића, наводи Маријана.

Осим читања и писања, Маријана воли да плива, путује и проводи вријеме у природи. Свој мир проналази гледајући у небо, сунце, море, даљину...

Моја највећа жеља је да постанемо бољи људи, да више волимо, слушамо и поштујемо једни друге, да не завидимо, да не чинимо лоше, да нам новац не буде смисао живота. Срећа је у осмијеху, загрљају, топлини нечијег погледа. Срећа је кад дајемо не очекујући ништа заузврат. Срећа је бити и остати човек међу људима, поносно истиче Маријана.

Србија: У обнову хидроелектрана 400 милиона еура

Министарка рударства и енергетике Србије Дубравка Ђедовић Хандановић је најавила 400 милиона еура инвестиција у ревитализацију четири ЕПС-ове хидроелектране, док очекује скори почетак рада нове термоелектране на угаљ Костолац БЗ. Казала је да међународне финансијске институције отежавају улагања у сектору гаса те да је прошле године завршена у року изградња гасне интерконеције Србија-Бугарска, којом је омогућен увоз гаса из Азербeјџана и из терминала за течни природни гас (LNG) у Александрополису у Грчкој.

(energetskiportal.rs)

Србија: Изградња 16 „зелених станица“ на ауто-путевима

Европска унија процјењује да ће до 2030. године 30 % свих аутомобила бити на електрични погон. На путевима Србије налази се осам електропуњача, а у току је постављање још 16, као и додатних седам пуњача на новим дионицама, као што су Моравски коридор и Рума-Шабац. Пратећи постављени план, ове године Србија ће имати 33 електропуњача, углавном на наплатним рампама, а на планираним зеленим оазама биће постављено између пет и 20 електропуњача по свакој оази; биће изграђене и продавнице и ресторани, површине до 100 метара квадратних, што ће омогућити већи број електроаутомобила на путевима.

(energetskiportal.rs)

Хрватска прикључује 1.200 MW солара и вјетра

Хрватска би, у овој години, требало да добије укупно 1.200 MW солара и вјетра, рекао је Иво Милатић, државни секретар у Министарству gospodarства и одрживог развоја. Сада на мрежи Хрватска већ има 750-800 MW солара и вјетра, а до краја године требало би да достигне 1.200 MW. Милатић очекује да се наредних година годишње прикључује најмање 700-800 MW па вјерује да ће Хрватска до 2028, а можда и прије, испунити циљ од 3,5 GW који је енергетском стратегијом планиран за 2030. Ова држава има и 700 MW енергије из солара, од чега је 600 MW на халама фирми и породичним кућама, односно код прозјумера.

(balkangreenenergy.com)

Беч: Катастрофе предвидиве уз свемирске податке

Концепт „дигиталног близанца“ већ дуго игра важну улогу у индустрији: компликовани систем, као што је производни погон, тачно је моделиран физички на рачунару. Том систему могу се поставити било који услови на рачунару и понашаће се исто као и у стварности. Слично као у летачком симулатору, гдје можете безбједно предвиђети шта ће се догодити у одређеној ситуацији. „Управо такав дигитални близанац сада настаје за глобални систем вода“, објашњавају стручњаци из Техничког универзитета у Бечу. Посебно важни су подаци о влажности земљишта, а кључно је да се познају просторне прилике са високом резолуцијом, око једног пиксела по километру, за што се данас користи вјештачка интелигенција (AI).

(energetskiportal.rs)

Смањен раст глобалних емисија CO2

Смањење раста глобалних емисија CO2, остварено је захваљујући експанзији чисте технологије, као што су соларна и енергија вјетра. На пораст у години за нама утицале су велике суше у Кини, Сједињеним Државама и другим важним економијама. Обновљива и нуклеарна енергија чиниле су, први пут, изворе из којих је произведено више од половине укупне електричне енергије. Од 2019. до 2023. године, чиста енергија је забиљежила двоструко већи раст од фосилних горива. Такође, важан је податак да су електрични аутомобили чинили продају једног од пет нових аутомобила.

(balkangreenenergy.com)

Бугарска: Робот пљевивица на соларни погон

Бугарски стартап за роботiku Smart Farm Robotix развија аутономног робота за пљевљење, којег покреће соларна енергија. Од Европског савјета за иновације је добио грант од скоро 2,4 милиона еура. RoboWeeder је опремљен камерама и сензорима, а за детекцију и аутономно кретање задужена је AI. Корове уништава без хербицида: контактним (механичким) методом и бесконтактно, калибрисаним енергетским снопом зрака. RoboAIWeeder је конструисан да ради и на блатњавој и пјесковитој и веома тврдој подлози. Струја из соларних панела напаја батерију, па је могућ рад ноћу. Тежак је 60 до 80 кг, а AI омогућава много прецизније и тачније распознавање усјева и корова него други системи на тржишту.

(energetskiportal.rs)

Њемачка: Енергија вјетра надмашила ону из угља

Њемачка је у 2023. години произвела 11,8 % мање електричне енергије него у 2022. години. У укупној производњи, обновљиви извори енергије су имали удио од чак 56 %. Енергија вјетра је повећана 13,8 %, а са учешћем од 31 %, била је најзначајнији извор енергије у прошлој години. Други најважнији извор енергије био је угаљ, природни гас је порастао 3,9 %, а због гашења посљедњих нуклеарних електрана, та енергија је значајно опала и чинила је свега 1,5% количине испоручене електричне енергије.

(energetskiportal.rs)

Барселона: Приходи од туристичке таксе, у соларне панеле на школама

Градске власти у Барселони намјеравају да искористе 100 милиона еура, добијених на име таксе коју плаћају туристи, како би инсталирали соларне панеле, клима-уређаје и топлотне пумпе у школама. Барселона има 1,7 милиона становника, а годишње је посјетио око седам милиона посјетилаца; туристичка такса је 2,75 еура по особи за сваку ноћ проведenu у граду, а од 1. априла ће поскупити на 3,25 еура. Тај новац ће град Барселона до 2029. искористити за инсталирање системе за климатизацију које ће напајати кровне соларне електране у укупно 170 школа, на око 181.000 квадратних метара!

(energetskiportal.rs)

Припремила: Татјана Кнежевић Перишић

ВЕЉКО БАЈО РАДУЛОВИЋ, СТРОЈАР ИЗ ХЕ „ПЕРУЋИЦА“

Вријеме је за нову животну страницу

Бајо Радуловић каже да смо сви заједно привилеговани што радимо у Електропривреди и да то нико не треба да заборави. Тешко му је што наредне године иде у пензију, али жели да се више посвети породици. Ово је његова прича

Татјана Кнежевић Перишић

Велјко Бајо Радуловић ради пуних 45 година, од чега у ХЕ Перућица преко двадесет, а у Компанији 28 година.

Давно сам ја почео да радим, прво у Жељезари, у централном магацину, па у Металцу, да би прешао у ХЕ Пива, на послове одржавања генератора. Било је то 1996/97. године; Мишо Дринчић је био директор производње, а директор Електране Ристо Гредић.

Из Пиве је прешао у мХЕ Глава Зете. Да будем ближе оцу и стрицу; мајку сам рано изгубио, сестре се поудале...остао сам ја да им помогнем, како не бих? Ту сам остао до 3.октобра 2002. кад сам почео да радим у ХЕ Перућица, као стројар. А знали су мене мало колеге да „довате“, онако, кроз шалу и у стиховима, па да ми кажу:

Ти се, Бајо, гадно вараш, не знаш, јадан, куд удараш!

Из мале си прешао у велику, спознао си чудо и технику.

Сјећа се Бајо да је Зоран Перовић био тада директор производње, „и мора да устане кад помене његово име, тог стручњака и човјека... Па онда и Шћепан Шундић... Пелтонове турбине, све сам се мучио: како ћу, јадан, ово, хоћу ли знати... али била су то времена људскости, заједништва, помагали смо једни другима...Казао сам себи следеће: запослио сам се ође, не зна ме нико, како ће ме прихватити? Прихватиће ме онако како се ја поставим према њима; а шта треба? Само бити човјек!

Радне способности и прегалаштво своје и све у животу ћу задовољити, ако се поставим као човјек. И имао сам среће да сам радио са добрим људима; можда је то и великим дијелом моја заслуга, јер нијесам желио да постављам „регуле“ никоме. Моје је да радим и поштујем оне код којих сам дошао-и тако је било тада, тако је и дан-данас, прича, са пуно емоција Бајо.

Свој колектив описује бираним ријечима:

Ми смо једна добро увезана цјелина, која све што је постаљено, максимално коректно уради; наравно, уз помоћ стручног особља, инжењера, задужених за модернизацију и производњу, електро и браварске службе, која је вазда ту, али најтежи посао радимо ми, стројари, и вазда је то била најтежа кора хљеба. И да поштено кажем, важан је домаћин куће, а у Перућици је то Радован Ђукановић. Кад је домаћин добар, добар је и радник; лако ми је радити кад домаћин зна посао, а срцу мило кад има слуха за наше проблеме. И што да кажем за Радована, до „капа доље“!

Бајо додаје да је од 2008. године, када је почела модернизација Перућице, раднику пуно лакше.

Раније смо, кад пукне гром или буду велике воде, па дође до испада, трчали од једне до друге машине, а сада су ту инсталисане разне заштите на машинама, које их, рецимо, зауставе кад дође до тих ситуација. Чињеница је да сви доживљавамо стрес при доласку на посао, јер грешке не смије бити, грешке се кобно плаћају!

Вјерујте, не радим ја смјенски 12, но 15 сати, а ево како:

- Пробудим се рано, пар сати прије посла, па прво гледам у небо; ако је киша, размишљам, биће громова, биће испада, што ћу онда, како најбоље да реагујем... А зашто

толико размишљам? Зато што ми Перућица 'леб даје породици, од ње живимо, развијамо се као породица, просперирамо. Перућица је чудо, жила куцавица система и државе. Перућица је моја друга кућа, а радници моја друга породица!

Кад видимо стање у овој нашој држави и економији, затворене фабрике, незапосленост, ми смо при-

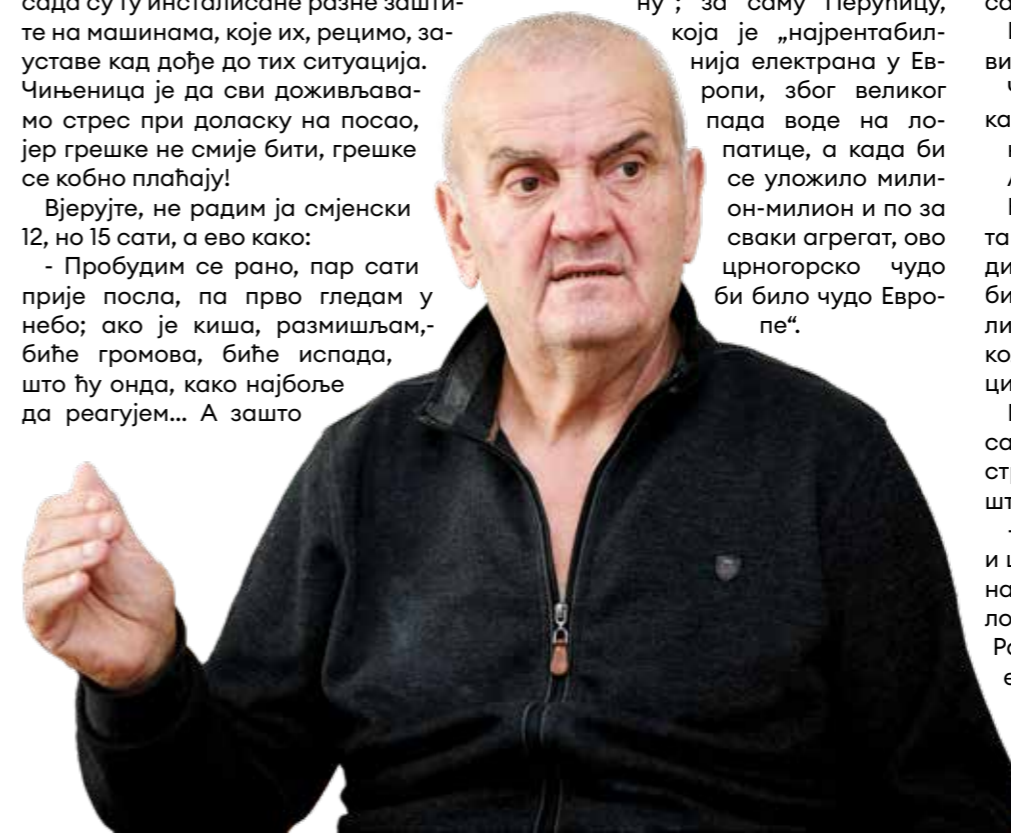

Мој радни вијек је при крају, још годину дана. И није ми био лак, вјерујте! А никад ми није боље било, но данас

вилеговани, јер радимо у Електропривреди-и то нико нека не заборави. Би ли могло и боље? Би, али треба бити реалан. Јер у добру је лако добар бити. Мој радни вијек је при крају, још годину дана. И није ми био лак, вјерујте! А никад ми није боље било, но данас, каже Бајо.

У чврстом, мушком лицу нашег колеге, ломе се емоције. Отворио је душу и срце за овај текст: за колеге, са којима се дружи и ван радног времена, „поштено и људски, па онда више мотивисани сјутра дођу у смјену“; за саму Перућицу,

која је „најрентабилнија електрана у Европи, због великог пада воде на лопатице, а када би се уложило милион-милион и по за црногорско чудо би било чудо Европе“.

Човјек вриједи онолико колико ради. Ја сам мојој породици приуштио све оно што имају други-то и они имају. Учим ћецу да буду људи, а све друго ће само доћи. И волио бих, а „човјек сније, а Бог одређује“ да ми животни вијек буде дужи. Зашто? Не због себе, но да мало уживам са мојом породицом...Њихова срећа је и моја срећа, њихово добро је и моје добро. А хоће ли ми неостајати Перућица? Хоће, баш хоће...с кнедлом у грлу каже Бајо.

За себе каже да је „поетска душа“; воли прозу, поезију, сатиру, лирику, помало се бави ловом и риболовом. Каже, оженио се касно, са 40 година, али све је постигао. Имам добру супругу, двије шћери и сина; Руњешко, тако га зовем, је најмлађи, иде у осми разред, док шћерке студирају. Једна је иста ја, каже са осмијехом, показујући слике породице.

Рекао сам им, дабогда биле нафачне, к'а ви мајка, јер сам ја, овакав, „задња транша“ (смијех). Шалим се ја, тако, па велим жени: Некада су ме жене опсједале. Звале ме Чезња, а ти ме зовеш Тугомир! Шалу на страну, добру супругу имам, која је испоштовала, у свему, кућу у коју је дошла. Јер, знате, прошлост је важна. Сваки човјек који има прошлост, има и будућност. Веле, „ђе је врело, и капаће“, па кад имате претке који су били „како треба“, већа је обавеза да сачувате и будућност те породице.

И, наравно, слиједе Бајови стихови:

Човјек није требао да се рађе, али кад се у животу нађе, нек' поднесе мушки, што га снађе!

А каје ли се око нечега?

Најгоре се кајати, а није се срамота покајати. И кад би се поново родио, чини ми се да ништа мијењао не би, јер тешкоће и мука кроз живот, челиче ум и тијело; вриједиш као човјек, колико себе даш у било којој ситуацији.

Мислим да сам себе дао довољно, сад је вријеме за неку другу животну страницу, каже Бајо, захваљујући се што смо га се сјетили:

- Сваку срећу желим и дому, прагу и шљемени, и Вама, и мојим колегама на Перућици и Електропривреди цијелој, поручује, у свом стилу, Велјко Бајо Радуловић, металостругар, стројар, емотивац, помало пјесник, више супруг и отац и тек обичан човјек и колега. Каже, поправи шта треба, можда сам прећерао...Нијесте Бајо, но сте испунили топлином странице нашег листа.

ПОЧЕЛО ПОРИБЉАВАЊЕ АКУМУЛАЦИЈА ХЕ "ПЕРУЋИЦА"

Шанса за развој риболова и спортског туризма

Ове године ће три вјештачка језера у општини Никшић бити порибљено са девет тона рибе, махом калифорнијске пастрмке. У првом, од укупно четири порибљавања, у језеро Крупац је пуштено око 1,3 тоне, у Слано језеро близу тона, а у Граховско 300 кг рибе

Татјана Кнежевић Перишић

Ресорно Министарство је, ове године, за порибљавање никшићких језера одредило укупно девет тона рибе - калифорнијске пастрмке величине од 150-250 грама, каже Вујица Лалић, предсједник СРК "Никшић НК".

У првом, од укупно четири планирана порибљавања, у језеро Крупац убачено је 1.350 кг рибе, у Слано језеро, код Широке улице 330 кг, на брани 300 кг и у Кусидама око 300 кг рибе. У Граховско језеро пуштено је 300 кг калифорнијске пастрмке. Порибља-

вању језера присуствовао је инспектор за рибарство Драгоје Међедовић, а Електрипривреду су представљали Иван Чизмовић и Марко Гојковић из Дирекције за ИМС и опште послове.

Другу траншу ћемо обавити за око двије недеље. У том периоду, биће на снази и забрана риболова, као и од 1. маја до 15. јуна, каже Лалић.

Додаје да је од свих салмонидних врста рибе калифорнијска пастрмка најпогоднија за порибљавање никшићких језера, с обзиром на то да су акумулациона. Занимљиво је да у језеру Крупац постоји девет врста риба,

а у Сланом језеру, чак, једанаест.

Имамо и шарана и ракова, чак, и видре, каже Лалић. Наглашава да је СРК "Никшић НК", у сарадњи са мјештанима, изградио рибњак, гдје ће бити узгајана матична јата, којима ће се порибљавати и доћи ток Зете.

Зоран Шошкић, секретар Секретаријата за финансије, развој и предузетништво Општине Никшић, нада се да ће порибљавање никшићких језера са девет тона рибе, побољшати развој не само риболова, него и спортског туризма.

Шошкић истиче да многе земље и градови региона, порибљавањем водених површина, али и укупним инфраструктурним развојем, убирају велика средства од тог вида туризма.

Никшић је "богомдан" за ову врсту туризма иако је потребно уложити знатна средства, посебно у инфраструктуру наших језера и смјештајне капацитете. Надам се, ипак, да ће ово богатство некад бити валоризовано, закључује Шошкић.

Сходно Закону, ЕПЦГ је дужна да са 60% финансира порибљавање вјештачких акумулација, по 15% издвајају локална управа и ресорно Министарство, док 10% обезбјеђује СРК "Никшић НК", који, као концесионар, газдује рибљим фондом и одговоран је за издавање дозвола и потврда о здравственом стању рибе.

Древна Смирна шармом осваја (III дио)

Још једно путовање је иза мене. И овога пута Турска, пут ме је одвео у древну Смирну, данашњи Измир. Древна Смирна сматра се једним од најстаријих античких градова на медитерану са више од 3000 година урбане историје. Смирна је била позната по великој луци што је карактеристика и данашњег времена. Данас је Измир метропола у западној Анадолији, трећи град по величини у Турској, после Истанбула и Анкаре, важан је индустријски, трговачки, културни и научни центар Турске. Измир ме је освојио посве другачијим стилем живота у односу на Истанбул

Текст и фотографије:
Андреја Касом

Два дана прије одласка, од турског авио превозника Цорендор, добијам информацију, да неће бити лета ка Измиру, већ према Анталији. Лично, та информација ме није погодила, било ми је свеједно ће ћу летјети, ни тамо никада нијесам био, а желим виђети и тај дио Турске. Професионалност Срђана Ковачевића, власника агенције „Галлилео“ са којом стално путујем, са сарадницима из Турске издејствовали су да лет буде за Измир, као што је договорено када се радио аранжман. Још једном је агенција „Галлилео“ потврдила и доказала да је најбоља агенција у Црној Гори.

Лет од Подгорице до Измира, трајао је сат и по. Угодан лет, и чини ми се за час смо се нашли на аеродрому у Измиру. Аеродром је велик, а ни приближно велик аеродрому у Истанбулу. На аеродрому није било гужве, све процедуре су се брзо завршиле и сусретом са нашим домаћином следећих дана, запутили смо се ка хотелу. И на овом путовању, наш домаћин је био човјек „наше горе листа“ Алмедин Перенда, родом из Травника. Алмедин је дванаест година водич група са Балкана по Турској. После завршетка средње школе у Травнику, уписује историју умјетности на Мимар Синан Фине Артс Университи у Истанбулу, и након пар година дефинитивно је одлучио да живот настави у Турској, бавећи се послом о којем је маштао од ђетињства. И није погријешио.

Предусретљив, љубазан, са богатством информација о сваком локалитету, о свему што чини посао водича, наши би казали „прави човјек, на

правом мјесту“. Било је задовољство упознати га.

**ИЗМИР – ГРАД У КОЈЕМ
БИХ МОГАО ЖИВЈЕТИ**

Доласком у Измир, дочекала нас је киша, падала је, а као да не пада, нико лумбреле није носио.

Смјештај у хотелу Кауа Престиге, који се налази у самом центру града, се брзо завршио и након мале паузе кренули смо да би се упознали са градом, локацијама које су препоручене за виђети, до мјеначнице да замјенимо еуре, тако је најбоље функционисати у Измиру, курс се стално мијења. Тог дана, за 1 еуро се добија 29,5 лира.

Послије кратке групне шетње, сви смо кренули својим путевима, град

је веома лак за сналажење и поред тога што је огроман и са пет милиона становника. Са руксаком на леђа, фотоапаратом у руци, моја авантура је могла да почне.

Упутио сам се ка самом центру до трга Конак који је пројектовао Густав Ајфел (Густаве Еифел).

Трг је окружен важним државним зградама: Градска вијећница, зграда Гувернорат провинције Измир, измирске Опере и балета, Археолошки музеј... али најзначајнија атракција је Сахаткула Конак из 1901 године, дар њемачког цара Вилхелма ИИ. Овај трг никада није празан, мјесто је сусрета и одавде све у Измиру креће. Пажњу ми је привукао и аутентични стари дио града са познатим базаром Кемералити. У овом дијелу ста-

рог града вршена је реконструкција улица, тако да је у други план бачила безброј продавница са робом од „игле до локомотиве“. Осим безброј малих трговина, овај дио града је препун и са изузетним ресторанима, кафетеријама, у њему се налази и највећа џамија у Измиру Хисар, синагога.

Препознатљив знак Измира су шеталишта уз море оивичена палмама дају овом граду посебан медитерански шарм, изузетно сређене стазе за пјешаке, бициклисте, аутомобиле... о свему се водило рачуна. У непосредној близини главног градског трга налази се Конак Пиер којег је осмислио Густав Ајфел (Густаве Еифел) 1890.године. У почетку је био као складиште и царинарница за бродове који су пристизали у луку. Од 2004. године извршена је реконструкција, направљен је шопинг центар, још увијек није у потпуности заживио за разлику од његових обода на којима се налазе ресторани један уз други, ексклузивни и прескупи. Ако сам овђе платио турску кафу 8 еура, Јасно је о каквим се цијенама ради. Не због цијена, али ексклузивни ресторани, када неђе отпутујем, никада ме нијесу интересовали. Моју пажњу привлаче мјеста у којима се као гости појављује локално становништво, то је оно где се може осјетити душа града.

Најљепши дио по мени је дио шеталишта које се протеже у крају Алсанцак (Алсанцак), протеже се шеталиште Кордон (штрафта). Ово је најпопуларнија променада Измира, са шеталиштем уз море, и клупама, са старим и модерним споменицима. Дуж Кордона нижу се најелитнији станови Измира, као и конзулати европских држава. У приземном дијелу здања, окружених дрворедом палми и погледом који пуца на Егејско море тискају се кафетерије, ресторани... Шеталиште се завршава полукружним тргом, окруженим травнатим простором и палмама на чијем се централном дијелу налази споменик Ататурка на коњу. Имао сам срећу да се нађем у овом граду, у тренутку прослављања 100 година Турске. У наставку овог трга наставља се променада Пасапорт, са огромним зеленим просторима, стазама окруженим цвијећем, мјесто за истински ужитак посматња Егејског мора, за безбрижне ђечје игре... Чини ми се протеже се у недоглед.

Како сам задовољио своју знатижељу обиласка строгог центра града

и шеталишта поред обала Егејског мора, упутио сам се ка успињачи Асансор, која је од Сат куле удаљена неких 20 минута лаганог хода. Прича о успињачи је занимљива. Почетком XX вијека у крају јужно од центра Измира, у насељу Караташ, живио је имућни јеврејски трговац Несим Леви. Насеље Караташ било је познато по свом доњем дијелу града и стрмим горњим дијелом града, до којег се стизало са већим напором. 1907.године Леви је одлучио да постави добротвор свог града и становништву Караташа поклони кулу са

модерним лифтом, којим ће становнике горњог дијела бесплатно превозити до својих кућа. Речено-учињено. Лифт је радио помоћу водене паре, да би каснијом реконструкцијом прешао на електрични погон.

Здање и лифт су комплетно реновирали 1993.године, на врху куле на платоу је отворена кафетерија и ресторан, а са платоа се пружа прелијепи поглед на Измирски залив. Вријеђело је доћи до ове куле и сазнати што добротвори знају урадити за свој град. Дан се ближио крају, Сунце је зашло за хоризонтом, а ја сам га завршио у познатом Мадо ресторану-пастичарници. Долазећи у Турску више пута, „навучао“ сам се на њега, не могу му одољети. На крају, требало је и надокнадити изгубљене калорије, препјешачио сам 21 километар, показао ми је мјерач корака на телефону.

Због пометње, коју је турски авио-превозник „Џорендор“, два дана пред почетак аранжмана приредио отказао-прихватио лет за Измир, након двије ноћи проведене у хотелу „Кауа Престиге“, који је тих дана врвио од туриста, једна група је морала прећи у други хотел, удаљен неких триста метара. Доласком до степеништа хотела „Доублетрее Хилтон Измир“, било је јасно да нас очекује сасвим друга димензија. И тако је било. Љубазност и срдачност особља, брига конобара о сваком госту, је заиста нешто што прија, иако на путовањима никада не водим рачуна о хотелу, најважније ми је да буде чист. Ако се поново вратим Измиру, надам се да хоћу, мој избор ће бити „Доублетрее Хилтон Измир“, без обзира колико ће увећати цијену аранжмана.

„БУДИ У ТОКУ
– БУДИ У ИГРИ“

НАГРАДЕ
98. КОЛА:

РАНАЦ
ЗА ЛАПТОП

x5

ТОРБА ЗА ЛАПТОП

x5

ФЕН

x5

ВАГА

x4

СЛУШАЛИЦЕ

x4

98. КОЛО
НАГРАДНЕ ИГРЕ

„БУДИ У ТОКУ
– БУДИ У ИГРИ“

98. КОЛО
НАГРАДНЕ ИГРЕ

„БУДИ У ТОКУ
– БУДИ У ИГРИ“

Наградно питање:

КОЛИКА ЈЕ ПЛАНИРАНА ПРОИЗВОДЊА
УТВРЂЕНА БИЛАНСОМ ЗА 2024. ГОДИНУ

ПРАВИЛА:

Право учешћа у наградној игри имају само запослени у ЕПЦГ који тачно одговоре на питање и пошаљу купон са одговором и личним подацима. Сваки запослени може послати само један купон. Сви који пошаљу два или више купона, као и они који погрешно одговоре на питање, биће дисквалификовани. Наградну игру приређује Сектор за корпоративне комуникације, те запослени у њему не могу учествовати.

Купоне је потребно послати најкасније петнаест дана од датума изласка листа на адресу ЕПЦГ, Сектор за корпоративне комуникације, Вука Караџића 2, Никшић, са назнаком „за наградну игру”, или убацити у за то предвиђене кутије.

Добитници ће бити контактирани по извлачењу, а њихова имена објављена у наредном броју листа Електропривреда.

КОМИСИЈА ЗА ИЗВЛАЧЕЊЕ:

Милица Абрамовић (Сектор за корпоративне комуникације)
Миодраг Вуковић (Сектор за корпоративне комуникације)

” ДОБИТНИЦИ 97. КОЛА:

ТОРБА

Тамара Костић (ДОИЕ)
Николина Маројевић (Дирекција)
Милица Булајић (ОЈ Никшић)
Лидија Лековић (ОЈ Цетиње)
Радул Продановић (ОЈ Бар)

Power bank

Ранко Вујовић (ОЈ Цетиње)
Дарка Војиновић (ХЕ Пива)
Божидар Никовић (ТЕ Пљевља)
Чедомир Апрић (ХЕ Пива)
Веселин Лончар (ТЕ Пљевља)

РУТЕР СА МОДЕМОМ

Лука Ђурђевац (Дирекција)

РАНАЦ

Нихада Аговић (ОЈ Рожаје)
Сања Кекић (ХЕ Пива)
Сања Митровић (ОЈ Улцињ)
Никола Вујковић (ХЕ Пива)
Небојша Ракочевић (ОЈ Бар)

СЛУШАЛИЦЕ

Биљана Лучић (ХЕ Пива)
Бобан Живковић (ХЕ Перућица)
Зоран Ивановић (ОЈ Колашин)
Глигорије Мркић
(ФЦ Снабдијевање)
Мира Барјактаровић (ОЈ Беране)

Име и презиме:	Име и презиме:
Пословна јединица:	Пословна јединица:
Број телефона:	Број телефона:
е-маил:	е-маил:
Одговор:	Одговор:

ОБОЈАНА СТРАНА

- * Ако је љепота у несавршености, ја сам к'о лутка.
- * Види се да му је изјава истргнута из контекста.
У контексту би звучала глупље.
- * Довољно је да зазвони будилник да ситуација постане алармантна.
  - * Дурмитор је као од Ловћена одваљен.
  - * Земља тражи вриједне руке и ђубре,
а ми јој само половично излазимо у сусрет.
  - * Иза сваког успјешног султана стоји харем.
    - * Излаз у случају опасности не помаже јер ни напољу није ништа безбједније.
    - * Интуиција? То је оно без чега жене не би знале шта мушкарци од њих хоће.
  - * Истина је увијек негде у средини, само не у нашој.
  - * Како ли је тек Турцима? Они и данас живе под Турцима.
  - * Ко нас је клео, дангубио је. Нама би се ово свеједно десило.
    - * Колико је опасно говорити,
види се по стиху: „То изусту, па душу испусти!”
  - * На утакмици је дошло до инцидента. Постигли смо погодак.
    - * Направио сам план исхране. Планирам да једем.
    - * Наравно да је љубав слијепа кад јој се ја не свиђам.
      - * Не играјте руски рулет. Није сад згодно.
    - * Не питај шта држава може да учини за тебе. Боље је да не знаш.
    - * Некад смо све радили са памећу, а данас све морамо сами.
    - * Неко те не разумије ни кад му нацрташ, жали се апстрактни умјетник.
      - * Ниси стални гост кафане ако из ње понекад изађеш.
      - * Осуђеном на смртну казну су прочитана његова права. Незнање права шкоди.
    - * Откад брод тоне, услови за бављење подводним риболовом су идеални.
      - * Путовање кроз вријеме је већ измишљено,
само што наше вријеме сви избјегавају.
      - * Толико смо одмакли у преговорима да се више и не сјећамо о чему преговарамо.
      - * У политику се улази са многим увјерењима,
од којих ниједно није љекарско.
      - * Човјек се рађа плачући, што значи да на свијет долази са извјесним предзнањем.

Бојан Рајевић

Паметном човјеку је скоро све
смијешно, мудрому скоро ништа.
Јохан Волфганг фон Гете

Нијесам најпаметнији
човјек на свијету али добро знам
одабрати паметне пријатеље.

Френклин Рузвелт

Паметном човјеку не
догађају се ситне глупости.

Јохан Волфганг фон Гете

Шта год да радите у животу,
окожите се паметним људима
који ће се расправљати са вама.

Џон Вуден

Паметан добије више
користи од непријатеља
него глуп од пријатеља.

Бенџамин Френклин

Више је за жаљење онај који због
памети изгуби љубав, него онај
који због љубави изгуби памет.

Божидар Кнежевић

Само је паметан човјек слободан,
а свака будала је роб.

Марко Тулије Цицерон

Љепота је нешто животињско,
уколико није удружено са умом.

Демокрит

Срце будале је у устима; уста
паметна човјека су у срцу.

Бенџамин Френклин

Већ је довољно велики
доказ разборитости кад
човјек зна питати паметно.

Имануел Кант

Паметни људи више
науче од будала, него
будале од паметних људи.

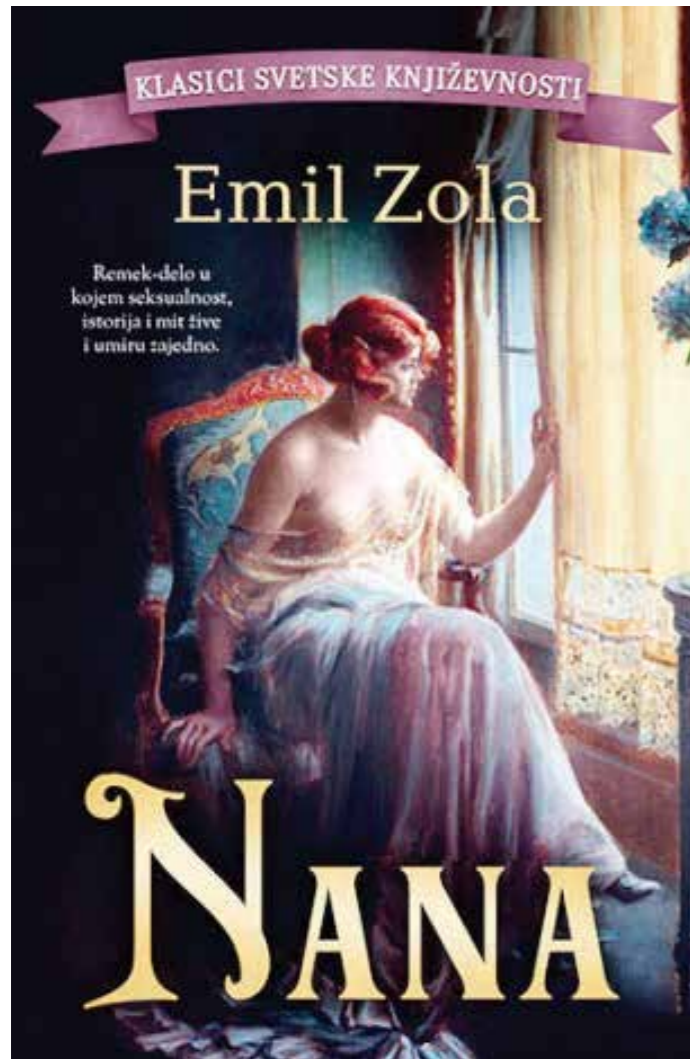
Имануел Кан

tanja.nikcevic@epcg.com

„ПАПРЕНА КЊИГА” „НАНА” ЕМИЛА ЗОЛЕ

„Нана“ је роман једног од највећих француских писаца и зачетника натурализма Емила Золе. Кад се појавила књига 1880. године распродато је више од 55 000 примјерака у Паризу. Јунакиња истоименог романа описана је као предмет појуде и опсесије многих мушкараца са којима се поиграва, због којих пати и на крају завршава свој развратнички живот у хотелској соби. Зола је кроз лик Нане разоткрио слабости, нарочито, виших друштвених слојева, описао њихове гадости и прљавштину, због чега су му упућивали увреде као злочинца, а његово дјело називали патолошким, циничним, неморалним. „Нана“ је слика порока, развратног живота оличеног у лику младе, заносне дјевојке која немилосрдно искоришћава слабост мушког рода. Пошто не успијева као глумица у опе-

ри „Плава Венера“, постаје заводница која изазива мушкарце заносним и опојним женским мирисом, бијелом пути, бујним грудима и дрским осмијехом. „Страст која је одисала из ње као из помахнитале звери, ширила се све више и испуњавала салу (...), пред том публиком која је била ван себе, пред тих хиљаду пет стотина лица скупљених, посусталих и нервно поремећених, била је побједилац са својим мермерним телом, својим полом довољно снажним да скрши сву ту масу а да сама не буде ни додирнута.“

У нацрту свог рукописа Зола је окарактерисао нови роман као „хајку паса који јуре за кучком која се не тера и не мари за псе који трче за њим“. Због тога је овај роман „поема мужјачких појуда“. За писање дјела аутор је прикупљао грађу и податке од пријатеља и познаника, обилазио различита мјеста, слушао и биљежио. Када су напади на писца били толико жестоки због покварености и неморала који је оголио до сржи, Зато је истицао да ништа није измислио већ да је насликао оно што је видео и што постоји, а све са циљем да приказивањем такве нарави људи промијени друштво набоље. У Копенхагену роман је био забрањен у име одбране јавног морала, у Дрездену читаонице су добијале новчане казне због издавања „Нане“ својим претплатницима, док су у Грисхајму штампар и издавач превода били изведени пред суд због повреде морала.

„Нана“ је постала толико чувена да је једанаест мјесеци након објављивања романа приказана у позоришту у Паризу. Реклама директора позоришта преко штампе изазвала је велику радозналост и нестрпљење публике. Зола је у предговору штампане драме записао да се никад срамота и глупост до те мјере нијесу испољили. Све те особе чији је карактер насликао у дјелу испунили су дворану „церећи се пред својим личним трулежом“. Како даље наводи, та покварена публика давала је непристојан смисао, „а те госпође и та господа јавно су правили простачке алузије које не би себи допустили ни војници“. Овим је Зола показао да је свијет прљавији на вишој друштвеној лествици.

Нана је јунакиња која је послужила аутору да напише студију карактера и људске нарави, да у духу натуралистичке поетике покаже да човјеково понашање детерминисано анималним и нагонским дио његове личности, односно да човјеквим животом управљају силе које су јаче од њега: друштвена улога коју обавља, биолошки нагони, наслеђе, околина, несвјесно... Стога је Нана производ једног друштвеног поретка, дјевојка која се одаје страстима и уживању и која у себи носи казну и коријене своје трулежи.

„Нана је цвијет израстао на буњишту тог свијета.“

Припремила: Маријана Терић

ДРАГАН ЛИПОВАЦ (1972 – 2024)

Колега Драган Липовац, запослен у ОЈ Херцег Нови, изненада је преминуо дана 15. марта 2024. године.

Драган Липовац рођен је 25. маја 1972. године у Котору. Дипломирао је на Факултету за пословни менаџмент. У Електропривреди Црне Горе радио је од 01. септембра 1995. године. Смрт га је затекла на мјесту референта за односе са купцима у ФЦ Снабдијевање, ОЈ Херцег Нови.

Драган Липовац сахрањен је 17. марта код цркве Светог Сергија и Вакха на Подима.

45

ГОДИНА ЛИСТА
ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА

